Cyan Magenta Yellow Black

ГАЗЕТА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Голос України

СУБОТА, 20 березня 2004 року

№ 53 (3303)

ПАРЛАМЕНТСЬКА ХРОНІКА

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Обговорювали перепис

Ранкове засідання 19 березня

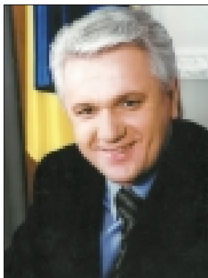
Народні депутати обговорили законопроект про сільськогосподарський перепис. Як зазначив голова Державного комітету статистики Олександр Осауленко, метою проведення такого перепису є отримання цілісної об'єктивної та достовірної інформації стосовно різноманітних характеристик сільського господарства. Він запевнив: отримані дані є конфіденційною інформацією, охоронятимуться у встановленому порядку і використовуватимуться лише для статистичних цілей.

(Закінчення на 2-й стор.).

ВІЗИТИ

Ініціатива громадян — процвітання краю: волинська формула самоврядування

Нинішня конституційна реформа — це не просто перерозподіл владних повноважень. Передусім це крок у напрямі формування повноцінної прозорої та відповідальної перед виборцями влади. Зокрема, місцевої.

На цьому наголосив учора Голова Верховної Ради України **Володимир Литвин *(праворуч)*** на зустрічі з сільськими, селищними і міськими головами Волинської області.

А тому парламентарії мають забути про свої політичні уподобання і зробити крок у консолідації суспільства. Особливо з огляду на майбутні президентські вибори. Власне, саме цим і обумовлено рішення про проведення наступного тижня пленарних засідань Верховної Ради. Адже потрібно прийняти низку важливих законів, які дадуть зелене світло політичній реформі.

«Заради чого мені навіть довелося перенести офіційний візит до Китаю», — сказав Володимир Литвин, підкресливши важливість поточного моменту. Бо від того, як розвиватимуться події у стінах парламенту, залежить не тільки доля країни, а й добробут кожного громадянина.

Яскравою ілюстрацією цих тез став виступ голови Волинської обласної ради **Василя Дмитрука *(ліворуч)***. Він, зокрема, зупинився на суперечностях, закладених у законах «Про місцеве самоврядування» та «Про місцеві державні адміністрації». За його словами, 16 функцій самоврядування і органів державної влади збігаються повністю, а 12 — частково. Без повноцінного самоврядування, на його думку, неможливий розвиток ініціативи громадян, процвітання краю і його мешканців.

Детальний звіт читайте у наступних номерах газети.

ДО 60-РІЧЧЯ ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ

Прапор над містом

Сьогодні минає 60 років визволення Вінниці від фашистів. Цього дня, в 1944-му, над містом замайорів червоний прапор. А встановили його воїни 2-го Українського фронту.

Під час форсування Південного Бугу командири застосували обхідний маневр, після чого ворожі частини, які чинили шалений опір, опинилися у кільці.

Особливо відзначилися розвідники 227-го стрілецького полку сержант Федір Оленчиков, бійці Костянтин Кичаєв, Кузьма Кайдалов, Петро Мільнеро та Олександр Лоскутов, які встановили червоний прапор на водонапірній башті.

26 березня 1944 року у Вінниці відбувся парад військових частин, які визволяли місто. Через 60 років з того дня у місті над Бугом урочисто відзначатимуть ювілейну дату, **повідомляє наш власний кореспондент Віктор СКРИПНИК.**

КАРТИННА ГАЛЕРЕЯ

Фредерік Черч (1826–1900 рр.)

«Ніагарський водопад з американського берега» (1867 р.)

22 березня — Всесвітній день води

АКВА! ТИ — САМЕ ЖИТТЯ!

«Голос України» розпочинає акцію з дослідження якості питної води

Уникнемо патетики щодо ролі води в існуванні живих організмів. Вона — в заголовку. Без води, стверджують вчені, можуть жити лише новонароджені. Певний час, зрозуміло.

А тим часом 70 відсотків населення планети позбавлені можливості вживати якісну акву. В окремих країнах її літр коштує дорожче, ніж літр нафти (в нас, як відомо, мінеральна вода дорожча за молоко).

У країні налічується 60 тисяч річок і 1160 водоймищ. Дніпро, зокрема, забезпечує водою понад 60 відсотків населення, а Дністер, Дунай, Південний Буг, Сіверський Донець та інші — 34 %.

Розвідані запаси підземних вод становлять майже 62 млн. кубометрів на добу. Дозволено використовувати половину, а реально добувається 8,3 млн. кубометрів. Україну вважають одним з лідерів за кількістю (300) розвіданих мінеральних джерел, але використовується лише шість відсотків запасів.

Отже, як підтверджують екологи, українці — один з найменш забезпечених водою народів Європи. Переважна більшість співгромадян (30 мільйонів) споживає акву негарантованої якості.

Якою вона має бути, які джерела безпечніші для життя людини і що треба робити, аби поліпшити якість води — це ми маємо намір дослідити найближчим часом.

Отож, шановні читачі, стежте за акцією «Голосу України» «Аква! Ти — саме життя!»

І ставайте її учасниками. Поділіться з газетою своїми думками щодо цієї вкрай актуальної проблеми.

Фото Сергія ГЛАДКЕВИЧА.

БЛІЦ-ОПИТУВАННЯ — МИКОЛАЇВСЬКА ОБЛАСТЬ

Чи задовольняє вас якість питної води?

Костянтин Яковлєв, 33 роки, водій:

— Вода у нас дуже погана. Та й яка вона може бути, якщо тече старими водопровідними трубами.

Петро Рябошапка, 54 роки, працівник сільгосппідприємства:

— Я взагалі скоро забуду смак води. Нам її давали за графіком уранці і ввечері, а нині до мого будинку вода не доходить.

Світлана Охріменко, 38 років, викладач:

— Якість води мене не задовольняє. Якщо ставлю воду відстоятися, буквально за день видно осад, а посуд зеленіє і відмити його складно.

Раїса Семиноженко, пенсіонерка:

— Очаківський водопровід постійно перевіряє санстанція і постійно виявляє серйозні порушення. Хоча і без санстанції зрозуміло, що вода у нас не питна, а технічна.

Олена ІВАШКО.

Як приборкати бурхливий норов Тиси

В Ужгороді відбулася третя сесія Водного форуму басейну річки Тиси, в якій узяли участь представники Угорщини, Словаччини, Румунії та України. Очолював форум Василь Сташук, голова Держводгоспу України.

Вітаючи учасників зібрання, голова облдержадміністрації Іван Різак підкреслив, що за цим форумом стежить населення всього краю. Паводки, зсуви, селеві потоки завдають величезної шкоди населенню та народному господарству. Під час осіннього паводка 1998 року в зоні затоплення опинилося майже 400 тисяч закарпатців. А той, що стався в березні 2001 року, називали другою після Чорнобиля техногенною катастрофою в Україні. Збитки, заподіяні тоді стихією, перевищили один мільярд гривень.

Вироблені на форумі пропозиції лягли в основу протоколу спільних намірів щодо протипаводкового захисту в басейні Тиси. Цей документ підписали міністри водного господарства чотирьох названих країн, **повідомляє наш власний кореспондент Іван ГУДЗОВАТИЙ.**

ВРОЖАЙ—2004

Підстав нема, тільки ціни не слухаються

Уряд вважає, що ситуація на зерновому ринку не дає підстав для зростання цін на хліб, і до кінця першого півріччя вартість паляниці залишатиметься стабільною. Але одразу після оптимістичних запевнень аграрного віце-прем'єра Івана Кириленка змінилась у бік збільшення вартість житньо-пшеничних хлібобулочних виробів у крамницях Сум, повідомляє інформаційна компанія «ПроАгро». За старою ціною — 1 гривня 44 копійки продається лише так званий соціальний хліб, що має попит здебільшого у малозабезпечених верств населення. На ВАТ «Сумський хлібокомбінат» зростання пояснюють подорожчанням пшеничного та житнього борошна. Мовляв, жито в області закінчилося, а житнє борошно надходить з Держрезерву за новими цінами. Відповідно, дорожчають і буханці.

Ще один парадокс — коли розпочинається посівна—жнива, дорожчає пальне. Ця тенденція відома і автолюбителям, і селянам.

Нинішнього року, переконують в уряді, ціни на «дизельку» до травня включно залишатимуться стабільними — не перетнуть позначки 1700 гривень за тонну. Віце-прем'єр з аграрних питань Іван Кириленко запевняє, що керівники нафтопереробних підприємств підтвердили готовність стримувати вартість солярки на період весняно-польових робіт. Хоча ціни на пальне у світі й на нафту в Росії зростають. Тому неприємна новина для водіїв — за прогнозами, вже наприкінці березня високооктановий бензин у роздрібній торгівлі обіцяє подорожчати.

Коротко про важливе

Учора

■ Служба безпеки України передавала Національній бібліотеці України імені Вернадського друковані видання української еміграції XX ст., які зберігалися в архівах органів держбезпеки.

■ Столичний голова Олександр Омельченко з нагоди Дня працівників житлово-комунального господарства і побутового обслуговування вручав кращим представникам житлово-комунальної сфери міста відзнаки, подяки, а також ордери на 50 нових квартир.

Сьогодні

■ Відбувається 14-й з'їзд Народного руху України. Планується розглянути питання про створення виборчого блоку для участі у виборах Президента України.

■ Під гаслом: «Зупинити війну та окупацію Іраку!» на майдані Незалежності розпочнеться Марш миру.

Незабаром

■ 22 березня у Спілці журналістів за «круглим столом» обговорюватиметься тема: «Як уникнути використання адмінресурсу у вузах під час проведення президентської кампанії 2004 р.?»

Колишній помічник Лазаренка стане одним із головних свідків обвинувачення

Волевиявлення буде в прозорих урнах

ПАРЛАМЕНТСЬКА ХРОНІКА

Вечірнє засідання 18 березня

Спалах емоцій спричинив у сесійній залі заклик народного депутата Ярослава Сухого повернутися до розгляду проекту закону «Про розвиток автомобільної промисловості України» з пропозиціями Президента України. На денному засіданні цей документ не набрав потрібної кількості голосів. Каменем спотикання було те, що глава держави запропонував узяти за основу не правила, встановлені Митним кодексом, а інші критерії визначення країни походження автомобілів, мотоциклів, комплектувальних виробів і запчастин до них. А від того, за якими принципами машину вважати українською, залежить, чи дістануться пільги в оподаткуванні. Дискусія закінчилася повторним голосуванням. Але одразу після схвалення цього законопроекту Голові Верховної Ради на вимогу опонентів запропонованих главою держави змін довелося оголосити півгодинну перерву. Претензії до законопроекту Сергій Соболєв пояснив тим, що в ньому «фактично пролобійовано окремою фінансово-промисловою групою створення окремих преференцій лише для конкретних підприємств», а мета — «завозити в Україну елітні автомобілі та продавати за заниженими цінами».

400 голосів набрала під час голосування нова редакція проекту закону про внесення змін до Закону України «Про вибори Президента України». Намагання Юрія Кармазіна та деяких інших депутатів перенести на пізніше остаточне схвалення цього документа не завадило прийняти його в цілому. Новий закон про вибори глави держави відрізняється від чинного закону скороченням терміну передвиборної кампанії зі 180 до 120 днів, встановленням норми повернення грошової застави у разі реєстрації кандидата, зменшенням кількості підписів, які має зібрати кандидат на свою підтримку, та використанням прозорих урн для голосування. Згідно із законом кандидата на посаду Президента України може висувати партія, зареєстрована не пізніш як за рік до дня виборів, або виборчий блок партій.

Прийнято за основу проект закону «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних голів». Основна новація полягає в тому, що вибори депутатів, крім сільських та селищних рад, пропонується проводити на пропорційній основі. Це й зумовило найбільше критичних зауважень, які лунали й після голосування. Народний депутат Сергій Матвієнков нагадав, що чимало людей не підтримують жодної партії, і зауважив з іронією, що дивується, як це автори законопроекту не ввели пропорційну систему виборів, яка «повністю руйнує систему органів самоврядування», ще й для села.

На вечірньому засіданні було прийнято низку законопроектів, стосовно яких вніс свої пропозиції Президент України. Це, зокрема, стосується порядку обрання на посаду та звільнення з посади професійного судді, охорони археологічної спадщини, передачі колекції образотворчого мистецтва «Градобанку» в державну власність, загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського союзу.

У першому читанні розглянуто законопроекти «Про цінні папери і фондову біржу», про внесення змін до деяких законів щодо ставок ввізного мита, відбулася дискусія з приводу різних підходів до охорони майна банків. Прийнято постанову про підсумки оздоровлення дітей влітку минулого року та про заходи Кабінету Міністрів з організації відпочинку та оздоровлення дітей влітку цього року.

Юліана ШЕВЧУК, Олексій КАВУН.

Потрібні інвестиції у сферу високих технологій

Заступник Голови Верховної Ради Олександр Зінченко вважає, що Україні потрібні масштабні інвестиції у вітчизняну галузь високих технологій, що сприяло б покращенню позицій українських товарів на зовнішніх ринках. Про це він заявив під час зустрічі зі старшим віце-президентом з міжнародних питань та у зв'язках з урядом корпорації «Юнайтед текнолоджиз» Рут Харкін (**на знімку**). О. Зінченко зазначив, що в Україні реалізується низка пріоритетних проектів у цій сфері, але вітчизняні фахівці, за його словами, здатні здійснити ширші проекти. У свою чергу, Рут Харкін підкреслила, що «Юнайтед текнолоджиз» зацікавлена в розвитку бізнесу в Україні.

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Обговорювали перепис

Ранкове засідання 19 березня

(Початок на 1-й стор.).

Однак народні депутати висловили занепокоєння, що збір інформації може бути сприйнято як спробу держави ввести додаткові податки. Комуністи Анатолій Оржаховський та Володимир Новак звернули увагу присутніх на те, що переписувати немає чого — все розвалено. Депутатів підтримав і представник фракції «Народний вибір» Василь Надрага. Він зазначив, що під час перепису можливий опір населення. Проте доповідач переконував: три роки тому під час перепису населення люди засвідчили готовність до співпраці. На що головуючий Перший заступник Голови ВР Адам Мартинюк пожартував: «Одна річ, коли йдеться про мою освіту, інша — коли йдеться про моє порося». Профільний комітет, думку якого оприлюднив Павло Сулковський, запропонував парламентаріям підтримати законопроект. «Нашоукраїнець» Юрій Кармазін наголосив, що він підтримає документ після усунення недоліків. Мовляв, до тимчасового персоналу для підготовки і проведення сільського перепису можна залучати осіб від 16 років, а у разі виконання певних вимог — навіть від 14.

Народні обранці обговорили також проект закону про відновлення прав осіб, депортованих за національною ознакою.

А на початку ранкового засідання Адам Мартинюк привітав із днем народження Євгена Жовтяка та повідомив про входження щойно обраного народним депутатом Валерія Чичкова до фракції БЮТ.

Олена ГОРБУНОВА.

У НОМЕР

Весна надворі — прийшов час нарад

Учорашня робоча поїздка Прем'єр-міністра України **Віктора ЯНУКОВИЧА** на Полтавщину приурочена до всеукраїнської наради з питань розвитку агропромислового комплексу. Глава уряду, голови облдержадміністрацій та їх заступники з питань АПК, керівники відповідних структур ознайомилися з роботою дослідного господарства «Степне» Полтавського району, з підготовкою до весняно-польових робіт, забезпечення виконання програми «Зерно-2004».

У сільськогосподарському виробничому кооперативі «Батьківщина» та агрофірмі «Маяк» оглянули техніку, придбану за підтримки державних програм, молочнотоварні ферми, зустрілися із селянами. Показ тракторного парку відбувся також у приватній агрофірмі «Подоляка» Диканського району, а в обласному центрі високі гості оглянули виставку сільськогосподарської техніки, виготовленої підприємствами Полтавщини. Після наради з розвитку агропромислового комплексу Віктор Янукович провів прес-конференцію для місцевих і столичних журналістів.

Григорій ГРИНЬ.

Полтавська область.

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про нагородження Т. Строкань орденом «За заслуги»

За вагомий особистий внесок у соціально-економічний та культурний розвиток міста Києва, багаторічну сумлінну працю та у зв'язку із 50-річчям від дня народження **постановляю:**

Нагородити орденом «За заслуги» II ступеня СТРОКАНЬ Тетяну Григорівну — голову Голосіївської районної державної адміністрації міста Києва.

Президент України Л. КУЧМА.

м. Київ,
18 березня 2004 року.
№ 335/2004.

ФОТОФАКТ

Фото автора.

Колишня трактористка та комбайнер, мешканка Доманівки Раїса Іванівна Вінярська отримала ключі від новенької «Таврії» (*на знімку*). Безплатно. Авто вкрай потрібне жінці, інвалідові Великої Вітчизняної війни II групи. На машину чекала понад сім років. До речі, новоспечена автолюбителька водитиме авто сама.

Ще дві «Таврії» отримали за 30 відсотків їх повної вартості Валентин Будак та Зиновій Пеньков.

Олена ІВАШКО.

Миколаїв.

Про медіа та демократичні стандарти

Європейський союз розповсюдив заяву щодо ситуації із засобами масової інформації та демократичними стандартами в Україні

«ЄС висловлює жаль з того приводу, що низка подій або ж заходів торкнулися незалежних медіа у час наближення жовтневих президентських виборів, коли інформація з різних джерел, незалежність і різноманіття ЗМІ ніколи ще не були настільки важливими для українського народу, адже він має зробити свій демократичний вибір», — йдеться, зокрема, в документі. Усе це, на думку Брюсселя, завдає шкоди міжнародній репутації України та її зобов'язанням забезпечити чесні й вільні вибори. У заяві згадано припинення мовлення на звичній частоті радіо «Свобода», проблеми радіо «Континент» та 5-го каналу. «Союз також із стурбованістю відзначає значне підвищення адміністративних переслідувань з боку Державної податкової адміністрації, вибірково проти незалежних журналістів і проти компаній, які є або вважаються прихильниками опозиції, — сказано далі в заяві. — Вибірковість, з якою проводять фіскальні перевірки та розслідування, викликає запитання про їх приховану мотивацію. Свобода медіа й нейтральність державних органів є істотними передумовами чесних і вільних виборів. Міцні відносини між ЄС та Україною залежать від конкретних дій державних органів влади з підтримки та поширення європейських цінностей і стандартів, серед яких вільні й чесні вибори — найголовніші». Заяву підписали не тільки нинішні члени ЄС, а й країни-вступники, кандидати на вступ, потенційні кандидати та інші європейські країни — загалом 35 держав. Офіційна реакція МЗС України на європейський демарш мала з'явитися, як повідомили там «ГУ», учора під кінець дня.

Процес пішов. Бюджетний

Рада Національного банку на своєму засіданні відповідно до вимог статті 33 Бюджетного Кодексу розглянула проект Основних засад грошово-кредитної політики на 2005 рік.

Нагадаємо: Національний банк України до 1 квітня має подати до Верховної Ради та Кабінету Міністрів остаточний проект Основних засад грошово-кредитної політики і проект кошторису доходів та видатків Національного банку на наступний бюджетний період.

СПОРТ

Маємо ще одне «золото»!

Біатлон. Ханти-Мансійськ (Росія). Гран-прі сезону. Українка Олена Петрова виграла золоту медаль у масових перегонах (12,5 км)! Наш Андрій Дериземля завоював бронзову нагороду в перегонах переслідування на 12,5 км. Нагадаємо, що напередодні він виграв «золото» у спринті (10 км).

Визначать найкращих

Футбол. За кілька місяців ФІФА відзначить сторіччя від дня заснування, а урочисті заходи з нагоди 50-річчя УЄФА вже тривають. У зв'язку зі святом головна футбольна організація світу прийняла рішення нагородити представників національних асоціацій, котрі справили помітний вплив на історію гри у своїх країнах.

Орден «За заслуги», присвячений сторічному ювілею ФІФА, вручатимуть під час роботи Конгресу організації в Парижі 21 травня 2004 року. ФФУ номінувала на орден легендарного гравця київського «Динамо» та збірної СРСР, головного тренера національної збірної України Олега Блохіна.

Українська федерація висунула своїх кандидатів також на нагороди УЄФА: президента Асоціації футзалу України, головного тренера національної збірної Геннадія Лисенчука та президента Національного комітету спорту інвалідів України Валерія Сушкевича на нагородження рубіновими орденами УЄФА «За заслуги». Рішення з цього питання виконком УЄФА ухвалить 22 березня.

Мілевському дозволили

У штаб-квартирі ФІФА відбулося засідання Комітету національних асоціацій, у якому взяв участь, як член цього комітету, президент Федерації футболу України Григорій Суркіс. Після зібрання на адресу ФФУ (копію надіслано до штаб-квартири Федерації футболу Білорусі) надійшов циркуляр від генерального секретаря ФІФА Урса Лінсі. В ньому йдеться про позитивне вирішення питання надання гравцеві київського «Динамо» Артему Мілевському дозволу представляти національну збірну команду України в офіційних змаганнях.

У Косово тривають міжетнічні сутички

Фото АФП.

У Косово тривають масові заворушення. Місто Митровиця поділено на дві частини між сербами та албанцями. Унаслідок міжетнічних сутичок загинули 31 особа, понад 300 — дістали поранення. Поліція ООН пояснює найбільший з 1999 року спалах насилства тим, що в понеділок у річці було знайдено тіла двох албанських дітей, у загибелі яких албанці звинуватили сербів. Учора ситуацію обговорювали на екстреному засіданні Ради Безпеки ООН. Тим часом із Косово терміново евакуйовано персонал ООН. Місцева влада визнає, що ситуація вийшла з-під контролю.

БРИФІНГ

Скорочені — значить соціально захищені?

Міністр оборони України **Євген МАРЧУК** заявляв, що бездумного скорочення армії заради скорочення не буде. Усі звільнені в запас військовослужбовці будуть соціально захищені. Про це йшлося на брифінгу Міноборони за участі першого заступника міністра Олександра Олійника і першого заступника Міністра з гуманітарних питань і зв'язків з Верховною Радою України Валентини Гошовської. Гостру потребу реформування фахівці пов'язують з недофінансуванням нашої армії. У зв'язку з цим вона щорічно втрачає дев'ять відсотків бойового потенціалу. До того ж військовий бюджет здебільшого — 90 відсотків — іде на утримання військовослужбовців. За 12 років українська армія скоротилася з 760 до 355 тисяч. Великі надії військовослужбовці покладають на закон про реформування Збройних Сил. Уперше в ньому буде закладено засади соціального захисту військовослужбовців.

Ольга ВАУЛІНА.

В Іраку нема ядерної зброї, нема і Саддама

Сьогодні річниця початку іракської міжнародної кампанії

Більшості мешканців Іраку за нинішніх умов живеться краще, ніж за режиму Саддама Хусейна. Про це свідчать результати опитування іракців, проведеного різними західними ЗМІ. «ГУ» через «Арабський дім» у Києві також вирішив поцікавитися думкою іракців про те, що і як змінилося в їхній країні. Однак планам не вдалося здійснитися. «Люди бояться, — пояснили мені в «Арабському домі»...

17 березня минулого року президент США Джордж Буш оголосив про неминучість війни проти Іраку. Причина: «Розвіддані, отримані нашою країною та іншими країнами світу, не залишають сумнівів у тім, що іракський режим як і раніше продовжує приховувати найсмертоносніші види озброєнь із усіх, розроблених на сьогодні». Уже 20 березня американо-британська військова коаліція бомбардувала Багдад, а 1 травня Вашингтон оголосив про цілковиту перемогу. Відтоді в окупованому Іраку безрезультатно шукають зброю масового враження (ЗМВ) чи хоча б її сліди, а переможці та миротворці з багатьох країн світу, включаючи Україну, практично щодня зазнають втрат внаслідок партизанської війни іракців проти своїх визволителів. Що стосується незнайденої ЗМВ, то Буш створив спецкомісію для розслідування обставин появи іракського досьє. Ймовірніше за все, вона завершить свою діяльність після президентських виборів, які призначено на листопад... А от поляки, у секторі відповідальності яких несуть службу українці та іспанці, вже офіційно оголосили, що їх обдурили стосовно ЗМВ, однак своїх військовиків із Іраку вони виводити не збираються. А в Україні після терактів у Мадриді та заяв іспанців про небажання воювати дискутується питання про виведення наших солдатів з Іраку.

Отже, ЗМВ немає, а досягнення все-таки є — це повалення диктаторського режиму. А ще в грудні американці заарештували самого Саддама Хусейна. Ну а 8 березня нинішнього року Урядова рада Іраку підписала тимчасову конституцію країни. Це подія знаменна, бо є другим (після створення в липні минулого року самої ради) політичним кроком до нового суверенного Іраку, який, за планом американців, має стати першою близькосхідною країною з розвиненою демократією.

Тільки от більшість населення Йорданії, Сирії, Ірану під час опитувань від самого початку заявили, що мета США — одержати контроль над нафтою в Перській затоці і домінувати у світі. Такої самої думки значна частина населення України, Франції, Німеччини та Росії.

Яна СТАДІЛЬНА.

«Консюмерс» диктує моду

Зорянська склотара — в рейтинговому переліку ста кращих товарів нашої держави

ВІТЧИЗНЯНИЙ СТИЛЬ

Ми вже повідомляли нашим читачам, що в селі Зоря Рівненського району стала до ладу друга черга заводу ЗАТ «Консюмерс-Скло-Зоря». Відтак успішно реалізовано інвестиційний проект вартістю понад 20 мільйонів американських доларів, левова частка якого профінансована Європейським банком реконструкції і розвитку.

Адмінкорпус ЗАТ «Консюмерс-Скло-Зоря»

Виконавчий директор Боб Рівз радіє новому заводу: це його сьоме, найулюбленіше, «дітище»

Подія ця неординарна ще й тому, що тут впроваджено новітню технологію виробництва тари полегшеної ваги способом вузькогорлого пресовидування. Такого виробництва поки що немає на теренах СНД, воно унікальне, як і унікальний випущений на ньому новий вид упаковки — NNPB.

Звичайно, побудувати новий завод за дев'ять місяців нелегко. Але побудували, та ще й який! Коли всі переживання залишилися позаду, виконавчий директор ЗАТ «Консюмерс-Скло-Зоря», громадянин США Боб Рівз зітхнув з полегшенням і навіть пожартував:

— Стільки часу потрібно для народження дитини, тож цей новий завод мені любий, наче дитя.

До слова, Боб Рівз — сорок років у склоіндустрії, за його керівництва й активної участі у світі побудовано сім склозаводів. Але зорянський, як зізнається, — його улюбленець, тому, характеризуючи своє «дітище», й не скупиться на слова:

— Це дуже «просунута» технологія виробництва пляшок. Вона дає можливість чітко, рівномірно розподілити скло за товщиною, економити скломасу (відтак кожна четверта пляшка виготовляється з безкоштовної сировини), а ще — заощаджувати електроенергію. Одне слово — високі новітні технології.

— За цієї технології за миті, впродовж яких у форму падає крапля розпеченого скла, лазерний прилад встигає у трьох місцях поміряти її температуру, — долучається до розмови генеральний директор підприємства Станіслав Савінський, — а також вагу, відкоригувати її. Врахуйте те, що за мінімальної швидкості піч видає 222 розжарені краплі за хвилину. Оце й є те, що ми називаємо новітніми лазерними технологіями. Вкотре переконуюся, що таки правильно ми вчинили, коли не поскупилися і придбали найкраще обладнання, яке є на сьогодні у світі. Бо лише так можна домогтися високої якості продукції, задовольнити всі запити замовників.

У зорянську склотару, яка згадується в рейтинговому переліку ста кращих товарів нашої держави, запаковують свою продукцію відомі товаровиробники України та близького зарубіжжя. Серед них «Союз-Віктан», «Nemiroff», «Олімп», «Чумак», «Верес» та інші. А першим замовником полегшеної тари для слабоалкогольних напоїв, що зійшла з конвеєра нового заводу, став «Союз-Віктан». Але, як запевнили керівники підприємства, замовлень на неї не бракує і від інших партнерів. Адже за якихось десяток років, відколи в рівненській глибинці з'явився склотарний завод, він зарекомендував себе як надійний партнер і гарант високої якості своєї продукції і, звичайно, став лідером у своїй галузі, який почав диктувати моду в ній. Скажімо, інший відомий вітчизняний виробник склотари — Гостомельський склозавод, за словами Станіслава Савінського, повторює багато їхніх кроків і не соромиться цього. Так, за прикладом зорянців, він звернувся по кредит до ЄБРР на створення аналогічного зорянському виробництва і в себе. Тож цілком імовірно, що незабаром в Україні виготовлятимуть полегшену пивну пляшку.

Генеральний директор Станіслав Савінський

— Зрештою, подібний капіталоємний проект будь-якому виробнику самотужки не реалізувати, тоді як такий поважний фінансовий інститут, яким є Європейський банк реконструкції і розвитку, він під силу, — зазначає Станіслав Савінський.

Беру в руки «полегшену» пляшку, через неї бачу кожен рубчик на своїх пальцях. Дивуюся, як можна досягти такої прозорості. Цікавлюся у склоробів. З'ясовується, випускати прозору тару (зі скла «флінт») не так просто: для цього існує низка професійних секретів. Але дечим вони таки поділились. Скажімо, один з компонентів — пісок — завозять здалеку, із Чернігівської та Харківської областей, бо він найбільше підходить за хімічним складом. Але перш ніж його доставлять у Зорю, пісок проходить попереднє очищення від заліза на гірничо-збагачувальному комбінаті, а потім ще й тут, на заводі.

Таке сучасне підприємство, як ЗАТ «Консюмерс-Скло-Зоря», вигідне й регіону, бо воно не нехтує благодійністю, меценатством, забезпечує роботою в сільській місцевості сотні людей. Ось і на другій черзі заводу працевлаштовано сто п'ятдесят чоловік, переважно молоді.

— Працювати на сучасному обладнанні молодих склоробів навчив американський спеціаліст Крег Лео, — каже генеральний директор «Консюмерс-Скло-Зоря» Станіслав Савінський.

На Рівненщині зорянський склотарний завод — один з кращих і найсолідніших платників податків: частка їх надходжень лише до бюджету Рівненського району, де він розташований, сягає майже 90 відсотків. З приводу цього склороби, звичайно, жартома свої склоформуючі машини порівнюють із друкарськими верстатами, які друкують гроші для сплати податків.

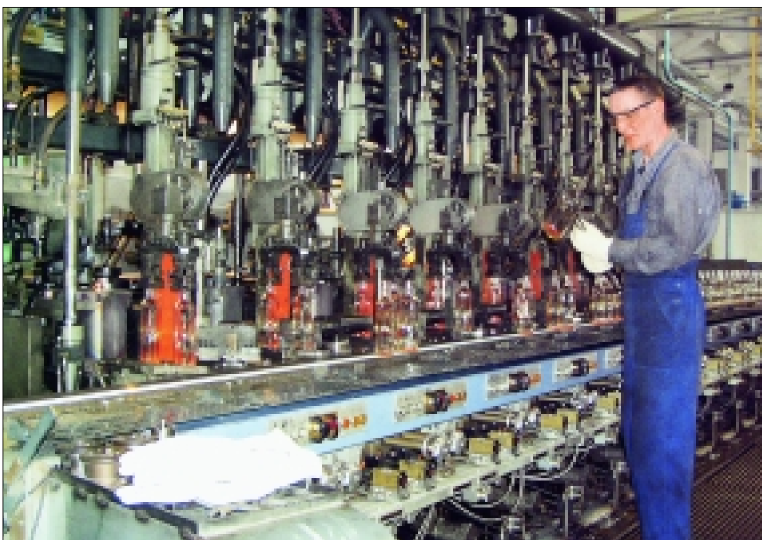
Олександра ЮРКОВА.

Рівненська область.

Фото Миколи ФОМЕНКА, Ірини ЄФІМЧУК.

Процес «народження» тари полегшеної ваги

Біля склоформуючих машин порядкує машиніст Олег Кашернюк

ТЕОРІЇ, ГІПОТЕЗИ

Політ над землею інків

Пустеля Наска — ідеальний аеродром з безліччю «вказівних знаків»

Це було захопливе видовище! Гігантський тетраедр, схожий на пакет молока для Гуллівера, з підвішеною до нього гондолою у формі очеретяного човна стрімко пішов угору. Так свого часу в Перу розпочався експеримент для перевірки гіпотези, згідно з якою, людина могла підніматися в повітря більш як дві тисячі років тому. Як гадають деякі дослідники, древні перуанці цілком могли літати, скажімо, над пустелею Наска — місцем розташування загадкових наземних ліній і візерунків, котрі через їх величезність можна роздивитися лише з висоти пташиного лету.

Результати експерименту й досі викликають суперечки. За задумом американця Дж. Вудмана, апарат мав бути точною копією конструкції, виявленої на стіні однієї з гробниць Наска, спорудженої більш як дві тисячі років тому. Звідси і його форма — чотиригранник був заввишки 10 метрів, а сторона основи дорівнювала майже 30 метрам. Зроблено його було з матеріалу, схожого на тканину, зразки якої знайдено у стародавніх похованнях. Гондолу у формі човна було сплетено з очерету тотори, який і нині використовують мешканці озера Тітікака — індіанці племені урос. Під час запуску аеростата експериментатори також намагалися дотримуватися тієї технології, котра, на їхню думку, могла використовуватися у давнину. Підйомну силу повітряній кулі забезпечували гаряче повітря і дим, що надходили від багаття, розпаленого у чотириметровому тунелі.

«Куля» знялася в повітря, але, досягнувши висоти 200 метрів, опустився на землю. Деякі дослідники вважають такий результат позитивним. Виходячи з нього, цілком можна стверджувати, що древні жителі Перу могли виконувати такі подорожі. Принаймні за виняткових обставин, приміром, під час великих свят, церемоніальних процесій, релігійних обрядів. Інші вчені називають це абсурдом.

Але прихильники древньої аеронавтики не втрачають надію і знаходять безліч підтверджень своєї правоти. Починаючи зі стародавніх легенд про якогось Антакрі, який літав над різними районами Туантинсуйо. Згідно з індіанськими переказами, він піднімався в повітря для визначення маршруту, яким мав проїхати, подорожуючи, Тупак Інка Юпанами — визначна особа того часу.

1977 року Дж. Вудман, міркуючи про загадку зображень, виявлених у пустелі Наска, висунув оригінальну гіпотезу. Він припустив, що вся територія, де знайдено загадкові зображення, колись була... аеродромом древніх жителів цієї країни. Щоб перевірити здогад, Вудман об'єднав ентузіастів і заходився шукати в архівах підтвердження своєї гіпотези. Дещо, слід зазначити, вдалося знайти.

Зокрема, дослідники з'ясували, що у братів Монгольф'є справді були попередники. До того ж принаймні один із них — уродженець Південної Америки! 1709 року при Португальському дворі з'явився нікому невідомий Бартоломеу ді Гусман. Молодий чернець-єзуїт вразив королівський двір, виконавши над Лісабоном політ на повітряній кулі, наповненій димом. Причому сам повітроплавець розповів, що навчився цього мистецтва в католицькій школі бразильського міста Сантус. Його викладачами були місіонери, які працювали в Перу. Вони і розказали допитливому хлопчику про народні перекази, де описувалися літальні апарати древніх перуанців. Узявши за основу один із описаних варіантів, молодий чернець зумів піднятися в повітря. Однак політ, як то кажуть, вийшов йому боком. Католицька церква одразу обвинуватила Гусмана у зносинах з нечистою силою, йому довелося втікати...

Одне із зображень Наска, так званий «паракаський канделябр», на думку фахівців, нагадує силует... двокільового планера. До того ж розташований знак у тому місці пустелі, де практично постійно виникають могутні висхідні потоки. Отож він міг вказувати пілоту, що втрачав висоту: «Лети сюди, тут знову зможеш злетіти в небо...». Далі від «канделябра» вглиб материка йде проста біла лінія, добре помітна з висоти кількох сотень метрів. Вона прорізає гори і долини і закінчується на підході до гірського плато. Можна припустити, що ця лінія колись була покажчиком напрямку, яким досить часто літали древні пілоти, використовуючи пануючі тут висхідні потоки.

А сам «аеродром» у пустелі має ще безліч «вказівних знаків». Планеристи, котрі обстежували ці місця, з'ясували, що тут розмічено не тільки найзручніші заходи на посадку, а й навіть є малюнок, названий «крилом дельта», що досить точно позначає троянду вітрів. «Трикутники» інформують планериста про можливий боковий вітер, а «квадрати» — про найкраще місце приземлення. Стилізовані фігури птахів, на думку дослідників, можуть означати місця стоянок.

Останнім часом археологи почали помічати схожі зображення і в інших місцях узбережжя — там, де є зручні умови для ширяння планерів і подібних до них літальних апаратів. Помітити ці зображення найчастіше вдається саме так, як побачили малюнки в пустелі Наска — з висоти пташиного лету, з кабіни літального апарата. На землі вони практично непомітні.

Наскільки теорія древнього повітроплавання відповідає дійсності, сказати важко. Але це пояснення феномена Наска набагато правдоподібніше за численні інші версії. Деякі автори, наприклад, кажуть про інопланетний космодром (незрозуміло, щоправда, навіщо космічній цивілізації така примітивна розмітка, цілком достатньо було б якогось аналога радіомаяка). Інші називають це місце космодромом легендарної Лемурійської цивілізації. Є, звичайно, більш правдоподібні і навіть наукові теорії, але жодна з них не здатна пояснити всі таємниці загадкової пустелі.

Артем ДМИТРЕНКО.

НАМІРИ

Буковинській книжці — зелену дорогу

Більш як 65 тисяч гривень влада виділить з обласного бюджету в першому півріччі 2004 року на видання книжок буковинських авторів. За ці кошти, зокрема, буде надруковано кілька дитячих книжок Василя Мельника, впорядкований учителькою Парасковією Маловою-Малкович збірник гуцульських співанок, обрядів, прислів'їв, звичаїв. Крім цього, українсько-румунський словник, добірку літературно-публіцистичних нарисів «Невідома Ольга Кобилянська» та роман відомого більше за рукописами Олега Сенчика «Пекельний рай».

Сергій СУЛИМА.

Чернівецька область.

ВІСТІ З ПОЛТАВЩИНИ

Суши, Мазай, весла!

За прогнозами фахівців, цьогорічна весняна повінь не перетвориться на надзвичайну ситуацію. І хоча м'яка малосніжна зима не накопичила достатньої кількості води, відповідні служби на чатах. Уже перевірено справність усіх основних гідротехнічних споруд на річках, спеціалісти управління облводгоспу ведуть цілодобові чергування. Та, звичайно, розливу не уникнути. В зоні підтоплення можуть опинитися 268 населених пунктів, 86 електропідстанцій, 20 водних свердловин. Тому сформовано 61 аварійну бригаду, майстрів забезпечено необхідним реманентом і технікою, для створення матеріальних резервів заощаджено необхідну суму коштів. Насторожує інше. Нині в області є 20 потенційних забруднювачів, що мають накопичувачі стічних вод, і нерідко саме навесні вони скидають нечистоти в річки. Тому якість води поблизу таких підприємств буде під постійним контролем спеціальної лабораторії управління водних ресурсів.

Хто кого дурить

За статистичними даними, майже 45 відсотків підприємств регіону є збитковими. Торік цей відсоток істотно зріс. Найбільше таких підприємств у галузях, власне, потенційно рентабельних: харчовій, хімічній, нафтохімічній, будівельній. У торгівлі взагалі коїться казна-що. Одержавши 4,6 млрд. грн. кредитів із 10 млрд., які на загал отримала економіка області, збитки показала третина підприємств цієї сфери, а балансовий прибуток за рік зменшився у 2,4 разу. Спеціально створена комісія має з'ясувати також, чому не сходиться податкова звітність із статистичною. Іншими словами, хто кого дурить.

Фронтовики, шикуйтеся за здоров'ям!

У Кременчуці здано в експлуатацію другу чергу обласного госпіталю для інвалідів Великої Вітчизняної війни. Шлях до новосілля розтягнувся на довгих десять років, кошти на будову збирали всім миром. Та відтепер для пацієнтів лікарняного закладу створено всі умови для комплексного відновлення здоров'я на сучасному медичному обладнанні. Крім того, на першому поверсі госпіталю встановлено п'ять апаратів штучної нирки — тут відкрито обласне відділення гемодіалізу.

Григорій ГРИНЬ.

Полтавська область.

Україна і Китай

Володимир ЛИТВИН,
Голова Верховної Ради України,
академік Національної академії наук України

Серед зовнішньополітичних пріоритетів нашої держави Китайська Народна Республіка посідає особливе місце. За роки незалежності Україна налагодила зі своїм східним партнером тісну і плідну співпрацю в різних сферах економіки, політики та культури. Характерними ознаками цих відносин є тривалість, стабільність, ефективність. Вони ґрунтуються на загальновизнаних принципах міжнародного права, що передбачають взаємну повагу суверенітету й територіальної цілісності та невтручання у внутрішні справи одне одного. Крім того, обидві країни рішуче налаштовані на подальшу співпрацю фактично в усіх сферах суспільного життя.

І в природі, і в суспільстві ніщо не з'являється на порожньому місці. Зв'язки між українським і китайським народами мають свою історичну традицію. Попри велику географічну віддаленість, обидва народи з давніх-давен виявляли тяжіння і взаємний інтерес до обмінів господарськими та духовними набутками.

Вікова еволюція українсько-китайських контактів зумовлювалась і підсилювалась подібністю в надбаннях давньої культури, національною самобутністю та традиціями давати відсіч зазіханням численних поневолювачів, особливо у новітню добу. Історією Україні визначено місце на стику двох цивілізацій, східної та західної, і на зламі двох полюсів — євразійського і європейського, що нерідко драматично позначалося на її долі.

Останнім часом українськими дослідниками відкрито чимало нових сторінок українсько-китайських взаємин, розроблено низку гіпотез, що стосуються давніх часів. Адже бракує достатніх письмових джерел, що могли б пролити додаткове світло на той віддалений період історії. Віднайдені дотепер скупі письмові свідчення і відкриті археологами матеріальні рештки епохи Київської Русі домонгольського періоду підтверджують зародження контактів України-Русі з піднебесною імперією. Суттєву роль у цьому процесі відіграв славнозвісний Великий Шовковий шлях, що з'єднував по суходолу Китай з Центральною Азією, Близьким Сходом і Західною Європою. Через небезпечність пересування ареалом, панування войовничих кочівників у пониззі Волги та Дніпра, основні караванні маршрути проходили південніше Каспійського моря в напрямку Візантії. Можна припустити, що окремі відгалуження цього трансконтинентального шляху сягали Криму й північного Причорномор'я. Проте вважається, що саме через посередництво Візантії до Київської Русі і Китаю потрапляла первісна інформація як про їхнє існування, так і про їхні запити.

Зіставлення статей експорту та імпорту Київської Русі з переліком того, що могли продати або обміняти китайські купці, показує їхню чималу тотожність. Звісно, це неминуче звужувало торгівлю. Так, з Київської Русі вивозилися до інших країн сировина, предмети мисливства і рибальства, продукція сільського господарства, хутра, шкіри, мед, віск, ремісничі вироби. Для китайців могли становити інтерес мечі зі справжньої сталі та заліза, панцирі (кольчуги), яких, до речі, Західна Європа не знала до хрестових походів. Мали попит бронзові дзеркала, що спеціально вироблялися для кочівників (переважно половців). Китайські купці постачали до Європи різні тканини, передовсім шовк, екзотичну продукцію сільського господарства, художні вироби. Є здогадки, що доставлені до Київської Русі «хіновські стріли», ймовірно, мали китайське походження. Пізніше в українській мові також з'явилась назва «китайка» (шовкова червона хустина), китайське коріння якої не викликає сумніву.

Завезені до Київської Русі незначні кількості товарів не могли відіграти помітної ролі в економіці країни, їх значення полягало у знайомстві, у сприянні зближенню країн і народів. Тоді ж почала розвиватись і транзитна торгівля, що поступово перетворила Київську Русь на один із центрів міжнародної транзитної торгівлі.

Монгольські завоювання принесли багато горя і страждань населенню Київської Русі. Прискорився остаточний розпад держави та витіснення її на «периферійний» період існування. Проте, як це завжди буває, в будь-якому негативному суспільному процесі наявний і певний позитив. Нехай силовим методом, але монгольські завойовники все ж ламали бар'єри відстороненості, торували шлях до розвитку трансконтинентальної торгівлі, що зв'язувала Китай із Західною Європою. Склалася унікальна в історії України ситуація, коли розпорошені землі Київської Русі і Китаю опинились у складі одного політичного утворення — Монгольської імперії. Монгольські володарі не тільки вимагали від поневолених народів платити данину, а й часто забирали до себе кваліфікованих ремісників, ювелірів, воїнів. Як наслідок, до далеких країв, в тому числі до Китаю, потрапила велика кількість руських військовополонених. Окрім того, з'явилися і найманці. Новітні історичні дослідження в Україні показують, що деякі князі, зокрема Данило Галицький та його наступники, часом користувалися підтримкою монгольських військ у боротьбі проти грізних сусідів — Польщі, Угорщини, Литви.

Взагалі руських військовополонених і найманців певною мірою можна вважати українською протодіаспорою в Китаї. Їх професійна військова майстерність напевне високо цінувалася правителями Піднебесної, оскільки, за даними авторитетних китайських джерел, у Великого Хана Хубілая був навіть особливий військовий підрозділ — руська гвардія. При правлінні його внука Тимура вона одержала землю на північ від Пекіна. У відомостях за 1332 р. згадується особливий полк «улос», що комплектувався з руських. Тоді ж була створена ще одна колонія руських та аланських вояків у провінції Лоян у Південній Маньчжурії. Такі були перші контакти русичів з китайською цивілізацією, які через обмежений характер не зробили і не могли зробити відчутного впливу на політичне і духовне життя батьківщини. У Китаї ж православні дружини опинилися в ізоляції. Китайське політичне та етнокультурне довкілля розчинило їх у собі методом асиміляції.

Після 1654 р. Україна поступово позбавлялась автономії і дедалі глибше втягувалась в орбіту політики Московського царства (з часів Петра Першого — Російська імперія), що наполегливо розширювало свої володіння і в напрямку Тихого океану. Тепер українці були в складі груп першовідкривачів, які освоювали нові землі у Східному Сибіру, Уссурійському краї та Примор'ї, уздовж прикордонних з Китаєм або наближених до нього територій.

До нових місць на Далекому Сході прямували й окремі українські козаки, які уникали переслідувань чи покарань або ж хотіли зберегти козацькі вольності. Найбільше таких людей осідало в російських військових поселеннях на берегах прикордонних річок, де їм доводилося спільно захищатися від набігів войовничих маньчжурів. Військових поселенців вабила і заснована у 1651 р. Хабаровим російська фортеця Албазин, що містилася на лівому березі Амуру аж до зруйнування в 1689 р. В історичних записках згадується ім'я українського козака Никифора Чернігівського. Йому вдалося втекти з Ілімського острогу, де він та його спільники мали бути страчені за вбивство воєводи, що відзначався зухвалою жорстокістю. Діставшись до Албазина, Н. Чернігівський хоробро воював, захищаючи фортецю від китайців, за що був помилуваний російським царем. У цей же час на засланні в Східному Сибіру перебував український гетьман Дем'ян Многогрішний. У 1688 р. йому було доручено очолити військовий гарнізон Селенгінська у Забайкаллі, оточеного бурятами. Військовий хист і досвід дали можливість йому організувати успішне зняття блокади. Востаннє ім'я Д. Многогрішного згадувалось у 1692 р. як учасника переговорів з вищими сановниками Цинської імперії стосовно відносин з монголами.

Різні долі вели українців до воріт Піднебесної. Так, у 1764 р. четверо запорозьких козаків, Пилип Великий, Андрій Плаха, Данило Третяков і Федір Таран, втекли із заслання з нерчинських срібних копалень. Їх доставили до Пекіна й зарахували солдатами невеликого російського загону. Згодом вони одружились із хрещеними китаянками.

До налагодження початкових українсько-китайських контактів були безпосередньо причетні сановні священнослужителі з України. За указом Петра Першого у 1716 р. засновувалася Російська духовна місія в Пекіні. На неї покладалося важливе завдання вивчати китайську та монгольську мови, релігійні вірування, звичаї і традиції китайців та пропагувати християнське вчення православної церкви. Російським духовним пастирям належало витримати серйозну конкуренцію з боку католицьких місій, що вже діяли в Китаї.

Показово, що першим очолив Російську духовну місію в Пекіні архімандрит Іларіон (Лежайський) (1667—1717 рр.), «малорос», родом з Чернігова, вихованець Києво-Могилянської академії. Приймаючи таке рішення, московський цар брав до уваги високий рівень освіченості тодішньої церковної еліти в Україні, досвід спілкування з іноземцями, активні контакти з європейськими країнами, ідейну спроможність протистояти покатоличенню. Мали значення і особисті моральні чесноти архімандрита Іларіона, які пізніше підтвердилися його службою в місії, яка, по суті, виконувала функції своєрідного дипломатичного представництва. Навіть сам китайський богдихан високо цінував діяльність архімандрита Іларіона, цікавився станом його здоров'я та потребами місії. Так сталося, що через хворобу архімандрит Іларіон не зміг довший час керувати місією. Він помер у 1717 р. і був похований в Пекіні.

Начальником четвертої Російської духовної місії в Пекіні 1742 року був призначений ієромонах Гервасій (Ленцовський), який походив з родини київського священика. Освіту він здобув також у Києво-Могилянській академії, якийсь час був намісником київського Михайлівського Золотоверхого монастиря. Старанною службою він здобув авторитет у китайських властей і гідну оцінку в Петербурзі, ставши архімандритом. Ленцовський відомий ще й своїм листуванням з видатним українським мислителем Григорієм Сковородою. У цьому ж складі місії перебували ще два ієромонахи Києво-Софійського монастиря — Іоїл (Рубльовський) та Феодосій (Сморжевський). Саме Сморжевському, який працював у Пекіні протягом 10 років (1745—1755), належить започаткування опису історії діяльності російських духовних місій у Китаї. У підготовленій ним праці «Про єзуїтів у Китаї» зверталась увага на потребу вивчення китайської мови і на досвід єзуїтів у підготовці ксьондзів з числа вихрещених обдарованих китайців, на шанобливе ставлення до китайської культури, традицій, звичаїв.

Керівниками наступних місій у Пекіні також були вихідці з України: п'ятої — архімандрит Микола (Цвіт) протягом 10 років (1771—1781), який після повернення з Китаю був настоятелем Кирилівського монастиря в Києві; шостої — архімандрит Іокам (Шишковський), що працював у Пекіні в 1781—1795 рр.

З усіх попередніх керівників місії найвизначнішим можна вважати начальника восьмої — архімандрита Софронія (Грибовського), який працював у Пекіні в 1794—1807 рр. На ньому, власне, й закінчився перший, «малоросійський», період. Про Грибовського писали, що він за походженням українець, а за освітою наполовину киянин і наполовину москвич, бо навчався і в Києво-Могилянській, і в Московській духовній аадеміях. Йому належить першість у Росії та Україні у справжньому донауковому дослідженні історії Китаю з висвітленням основних етапів розвитку «маньчжуро-китайської держави», її сильних і слабких сторін, стану економіки, національно-етнічних відносин, релігійного питання, порівняльної характеристики бюрократичного апарату Китаю і Росії. Грибовський, обдарований від природи аналітичним розумом, вдало поєднав у собі найкращі риси релігійного проповідника, дипломата і дослідника.

Помітну роль у справі поширення знань про Китай відіграли російські науковці, дипломати, державні й духовні поводирі, які мали українське походження, особливо ж ті, хто працював у Піднебесній. Проте в Україні здобутки китаєзнавства поступово згасали, оскільки вона сама витіснялася на маргінес Російської імперії, перетворюючись на звичайну її провінцію.

Втрата Україною державності, як згодом і прав автономії, негативно позначилася на всіх сферах суспільного буття. Подальші українсько-китайські контакти підтримувалися на рівні людей або культурологічних чи наукових об'єднань. Їх активізація сталася на зламі XIX—XX століть, коли Росія прискорила експансію на Далекому Сході. По-перше, для господарського освоєння краю та зміцнення обороноздатності тих рубежів царський уряд стимулював організоване переселення людності з Росії, особливо з українських губерній. Прискорився цей рух у період після революції 1905—1907 рр. в процесі реалізації столипінської реформи. Загалом протягом 1850—1916 рр. з України на Далекий Схід переселилося понад 276 тис. осіб, що становило 56,5% у загальному потоці мігрантів. Найбільше українців, з Катеринославської, Херсонської, Полтавської губерній та Волині, осіло в Амурській (близько половини населення) та Приморській областях (60%). Так виник так званий Зелений Клин з переважною часткою етнічного українства. Саме ця територія безпосередньо межувала з Китаєм, і тому між ними неминуче періодично виникали певні форми зв'язків.

По-друге, з 1892 по 1902 р. тривало спорудження транссибірської залізниці від Челябінська до Владивостока довжиною 9704 кілометри. Частина її проходила по території Китаю і одержала назву Китайсько-Східної залізниці (КСЗ), що мала відгалуження на Ляодунський півострів до орендованої Росією військово-морської бази Порт-Артур. На будівництві та обслуговуванні КСЗ працювали тисячі робітників і службовців з Росії, в тому числі з України. Значна частина їх залишалася в Маньчжурії уздовж залізничної траси, забезпечуючи її функціонування. Так на території Китаю виникли осередки українського громадського і культурного життя, центром яких став Харбін. Українська колонія тут налічувала, за різними даними, від 30 до 50 тис. осіб.

Українські громади в містах Маньчжурії не тільки задовольняли свої культурні й духовні потреби, а й у міру можливості знайомили китайців з українським мистецтвом та культурою. Українство в Маньчжурії мало змогу безпосередньо спілкуватись з місцевими китайськими властями, здійснювати культурно-мистецькі обміни, вивчати китайську мову, знайомитися з багатою і своєрідною китайською культурою, народними традиціями та звичаями.

На визначну подію культурного життя перетворився приїзд до Харбіна в жовтні 1903 р. театральної трупи популярного артиста й автора кількох українських п'єс К. Мирославського. Поставлені його колективом вистави — «Ніч на Івана Купала», «Мазепа», «Нещасне кохання», «Вій» — пройшли при переповнених залах. У 1912 р. в Порт-Артурі та Харбіні, а в 1916 р. — у Шанхаї успішно гастролювала театральна трупа К. Кармелюка-Каменського, яка виступала у французькій концесії.

У місцях компактного проживання українців на китайській землі виникали численні театральні гуртки та художні колективи, зокрема на залізничних станціях Ханьдаохедзи, Іманьпо, Харбін, Аньда, Цицикар, Джаланьтунь, Бухеду, Хайлар тощо. Часто саме на їхній основі створювали громадські організації. У 1905 р. з'явилася Українська громада в Шанхаї, що гуртувала етнічних українців — підприємців та чиновників російських установ. У 1908 р. постав Український клуб у Харбіні, офіційно визнаний китайськими властями. Він зіграв значну роль у піднесенні національної самосвідомості українців, вивченні історії та культури своєї батьківщини. Клуб об'єднував кілька десятків активних діячів та гурт співчуваючих, при ньому діяли хор і бібліотека. Члени клубу збирали кошти на культурницькі цілі в Україні, а в роки першої світової війни — на допомогу пораненим у бойових діях, які лікувалися в київських госпіталях.

По-третє, під час російсько-японської війни 1904—1905 рр., що стала результатом зіткнення імперіалістичних інтересів обох держав, у складі російської армії десятки тисяч українських вояків брали участь у боях з японцями в Маньчжурії, зокрема в кровопролитних битвах на р. Жехе, що під Мукденом (тепер Шентян), та в обороні Порт-Артура. Чимало з них поклали свої голови на сопках Маньчжурії, а частина потрапила в полон до японців. Поразка Росії у тій війні на певний час призупинила поповнення української громади в Китаї.

На початку XX століття в Україні помітно зростає інтерес до вивчення економіки, політики, історії та культури Китаю, а також китайської мови. Це пояснювалося потребою розвитку всебічних відносин, насамперед торгово-економічних і культурних, з великою східною країною та її працьовитим народом.

Започатковуються китаєзнавчі студії в Одесі, Києві, Харкові, що зумовлювалося прагматичними інтересами забезпечення фахівцями торгово-економічної галузі та сприяння підготовки професіоналів, спроможних у науковій і політичній сферах обстоювати стратегічні інтереси Російської імперії на Далекому Сході. В цьому плані не випадково саме Одесі належало лідерство, оскільки через цей великий морський порт вирушали на Далекий Схід переселенці, солдати й численні вантажі. Історичною наукою було зафіксовано ще одне якісно нове явище — появу китайців в Україні. Так, у першій декаді XX століття в Харкові вже були китайські мандрівні торговці. В цей час відкрився Київський комерційний інститут, що концентрувався на вивченні торгових відносин з країнами Сходу, в тому числі з Китаєм. У 1914 р. група киян, студентів цього комерційного закладу, відвідала Пекін, де викликала подив у тамтешніх спеціалістів своїм знанням китайської мови та особливостей Китаю, оскільки там вважали, що сходознавці в Росії можуть бути тільки в Москві та Петербурзі.

Соціальні потрясіння, революції та громадянські війни, що охопили Китай, Росію і Україну в перші десятиріччя XX століття, позначилися на змісті зв'язків між країнами і народами. Революційне піднесення охопило українську громаду в Китаї. В липні 1917 р. в Харбіні була утворена Маньчжурська Окружна рада, до якої в повному складі ввійшло правління Українського клубу. Це був своєрідний орган самоврядування, що діяв до 1921 р. Йому підпорядковувались українські організації на залізничних станціях КСЗ Маньчжурія, Хайлар, Цицикар, Бухеду, Яоминь, Іменьпо, Ханьдаохецзи і Погранична. Поруч з культурно-освітньою, агітаційно-політичною та фондовою діяла й військова секція, очолювана Петром Твардовським. Її зусиллями в Харбіні була організована українська сотня, яка незабаром налічувала вже понад 200 осіб. Восени 1917 р. сотня виїхала з Харбіна на допомогу батьківщині. В подальшому військові формування мали завдання захищати українські інтереси тільки на Далекому Сході.

Із Китаю Маньчжурська Окружна рада подавала досить серйозні пропозиції, викладені її делегатом П. Твардовським, який прибув до Києва наприкінці травня 1918 р. У документі, переданому до МЗС України, зокрема, пропонувалося вимагати від російського уряду визнання належності Зеленого Клину Україні, відкликати із Зеленого Клину всі озброєні російські частини й призначити українського старосту на весь край, включно зі «смугою відчуження» Маньчжурської залізниці, а в Харбіні призначити українського консула.

Тогочасна політична й військово-політична ситуація не дала можливості українцям Далекого Сходу реалізувати свої бажання. Український гетьманський уряд призначив П. Твардовського своїм консулом. Після прибуття до Харбіна він приступив до виконання своїх обов'язків, але в 1919р. змушений був припинити їх через недружнє ставлення місцевих властей.

Громадське життя українців у Маньчжурії проходило досить активно. На добровільні пожертви у 1918 р. в Харбіні було споруджено Український національний дім, де працювали школа, бібліотека, музичні гуртки та церква. Виходили окремі газети, в тому числі «Вісті Українського Клубу», «Ранок», журнал «Засів». У 30-х роках двома мовами — українською і російською — публікувався «Маньчжурський Вістник», який редагував провідний активіст української громади в Харбіні, журналіст Іван Світ. Окремі видання з'являлися також у Шанхаї та Ціндао.

■ ■ ■

Факт існування та діяльності української діаспори в Китаї став помітним чинником в історії зв'язків між двома народами. За різними оцінками, у 1920—1930 роках в основних центрах Маньчжурії (Харбін, Дайрен, Мукден, Гірін тощо) налічувалося від 30 до 45 тис. етнічних українців. Поза Маньчжурією українці були в Шанхаї (майже 4 тис.), Тяньцзіні, Ціндао та Ханькоу. Загальна їх кількість у Китаї коливалася в межах 35—50 тис. осіб.

■

Українське життя в Маньчжурії мало декілька важливих особливостей. Перемога радянської влади на Далекому Сході призвела до поступового викоренення здобутків українського національного руху.

За цих умов, незважаючи на непрості відносини з китайськими властями, а потім з японськими окупаційними органами, тиск з боку СРСР і внутрішні незгоди, українство в Маньчжурії продовжувало залишатися закордонним осередком національної ідентичності, патріотизму, прибічником ідеї створення соборної, самостійної української держави, базою української культури і духовності. Ставлення Пекіна до української діаспори було в прямій залежності від стану відносин Китаю з СРСР, коли питання врегульовувалися, діаспора відчувала відчуження, а в атмосфері «похолодання» чи конфліктності українська громада діяла вільніше. І нарешті, прийнятний рівень освіченості пересічного українця, політична культура, толерантність давали можливість українській спільноті в Маньчжурії сприяти в тій чи іншій формі поширенню економічних і політичних знань та інформації про Україну серед місцевого населення.

У 30-ті роки XX століття світ постав перед загрозою фашизму. На Далекому Сході вогнище війни спалахнуло разом з агресією Японії проти Китаю. Захопивши Маньчжурію, вона у 1937 р. розгорнула наступ на центральні райони Китаю. Західні держави проголосили політику «невтручання». Заблокований з моря Китай опинився в ізоляції. Японці переважали його за оснащенням у 4—5 разів, у авіації — в 13 разів, у танках — в 36 разів.

За тих обставин СРСР був єдиною країною, що надала Китаю істотну моральну, економічну та воєнну допомогу. На основі кредитів загальною сумою 250 млн. доларів Китай одержував із СРСР зброю, боєприпаси, нафтопродукти, медикаменти. З жовтня 1937 р. по вересень 1939 р. із СРСР до Китаю було поставлено 985 літаків, 82 танки, понад 1300 гармат і 14 тис. кулеметів, а також боєприпаси і спорядження. Поставки йшли суходолом автодорогою Алма-Ата—Ланьчжоу протяжністю 3 тис. км та через морські порти Далекосхідного і Чорноморського пароплавств. У загальному річищі радянської допомоги вагому частку становила продукція з України. Істотний прошарок вихідців з України був і серед спеціалістів та військових, які доставляли зброю, військову техніку та виконували роль інструкторів. Офіційно СРСР залишався нейтральним, тому ця допомога тоді не афішувалася. І тільки високі почуття солідарності спонукали радянських героїв на подвиги. Інколи доводилось гинути в боях під китайськими іменами. На середину лютого 1939 р. у Китаї перебувало 3665 радянських військових спеціалістів.

Особливо дошкуляли китайцям безперервні японські бомбардування. На прохання китайської сторони з СРСР почали надходити тодішні першокласні бойові літаки — винищувачі VI-15 та VI-16, бомбардувальники далекої дії ДБ-3, швидкісні бомбардувальники СБ, важкі бомбардувальники ТБ-3. Водночас до Китаю прибули льотчики-добровольці, які брали безпосередню участь у бойових діях. Були серед прибулих і авіатехніки, механіки, радисти, метеорологи, інженери тощо. Їм доводилося діяти в умовах відсутності нормальних аеродромів, долати бездоріжжя, боротися з численними японськими шпигунами.

Спочатку радянські льотчики базувалися в Нанкіні, а після його захоплення японцями — перебралися до Ханькоу і Наньчана. Вже в перших сутичках над Нанкіном японці втратили кілька літаків, відчувши небачену досі силу опору. Бомбардування японських кораблів на рейді Шанхая закінчилося потопленням крейсера і пошкодженням великої кількості інших суден. Радянські льотчики почали здійснювати регулярні нальоти на аеродроми японців. Під час тайванського рейду на військово-повітряну базу поблизу Тайбея було знищено 40 літаків і трирічний запас пального. Особливо запеклі повітряні бої точилися над містом Ухань, де японці втратили майже півсотні літаків. У боях за Ухань було потоплено 92 японські кораблі, серед них авіаносець тоннажністю 10 тис. тонн.

Успішні дії радянських авіаторів забезпечувались їх якісним складом. Тут був відомий льотчик-випробувач К. Коккінакі, уславлений ас Г. Тхор, плеяда тих, хто пройшов вогневе випробування в небі республіканської Іспанії. Серед них були й сини українського народу. Так, виходець із Сумщини, видатний льотчик-випробувач Степан Супрун, одержав дозвіл на участь у повітряних боях проти японців у Китаї. Йому було доручено командувати групою винищувачів, які прославилися своїми нічними повітряними боями. Двічі Герой Радянського Союзу С. Супрун згодом воював на Халхін-Голі, а загинув у 1941 р. в боях із фашистами в небі над Білоруссю.

Легендарним стало в Китаї й ім'я Григорія Кулішенка, командира ескадрильї бомбардувальників далекої дії. Народився він у селі Черепин Корсунь-Шевченківського району на Черкащині, працював на цукровому заводі в Яготині, а після закінчення авіаційного училища став кваліфікованим пілотом. Він не тільки вміло воював, а й навчав льотної майстерності своїх китайських братів по зброї. Група Г. Кулішенка завдала три бомбові удари по найбільшій японській авіабазі в Ханькоу, знищивши 136 ворожих літаків. Під час рейду 14 жовтня 1939 р. його бомбардувальник зазнав пошкодження і приводнився на річці Янцзи. Поранений Г. Кулішенко потонув у її водах неподалік міста Ухань. Українського лицаря поховали у місті Ваньсянь (провінція Сичуань), де згодом йому було встановлено пам'ятник. Китайці шанують пам'ять Г. Кулішенка, який став національним героєм Китаю під ім'ям Кулі-шен, прославляючи його в поемах, віршах, піснях.

Радянські льотчики-добровольці завдали серйозної шкоди японським агресорам. Згідно з офіційними даними, до 1940 р. японці втратили в повітрі і на суші 986 літаків. Більш як 200 радянських авіаторів загинули в боях за свободу і незалежність китайського народу. У 1941 р. добровольців було відкликано на батьківщину.

Якісно новий етап взаємозв'язків настав після перемоги китайської революції і проголошення Китайської Народної Республіки 1 жовтня 1949 р. Уклавши договір про дружбу і взаємну допомогу, СРСР і КНР налагодили широкомасштабне і всебічне співробітництво. У ті роки СРСР надав Китаю потужну економічну й науково-технічну допомогу. На

в історичних зв'язках

радянські кредити було збудовано 211 великих промислових підприємств, що становили основу металургійної, машинобудівної та інших галузей промисловості. Багато які підприємства України брали участь у цих поставках. У рамках загального радянсько-китайського співробітництва десятки українських інженерів, конструкторів, учених працювали консультантами на будівництві, на заводах і фабриках, у науково-дослідних інститутах. Наукові кадри допомагали створити систему вищих навчальних закладів та забезпечували належний рівень викладання. Сотні китайських студентів одержали можливість здобувати вищу освіту в університетах та інститутах Києва, Харкова, Одеси, Дніпропетровська, інших міст України. В Україні тоді було підготовлено багато китайських фахівців для різних галузей промисловості, сільського господарства, охорони здоров'я, науки і освіти. Китайці не тільки оволодівали спеціальностями, вони близько знайомилися з життям української людності, бачили чимало спільного в обох народів — працелюбність, відкритість, доброзичливість, щирість дружніх відносин. Їм надто полюбились українські пісні, культура й мистецтво. Багато з колишніх китайських студентів стали щирими друзями України на довгі роки. Ймовірно, вони керувалися китайським прислів'ям: «Не забувай минулого, воно — вчитель майбутнього».

У 50-ті роки почали з'являтися перші переклади творів китайських письменників українською мовою. Так само здійснювались окремі переклади творів українських класиків: Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесі Українки, Олеся Гончара та інших. Китайцям імпонували філософський зміст їх творів, гуманізм, уболівання за долю народу і окремої людини.

■ ■ ■

В Україні широка громадськість раділа економічним здобуткам Китаю і переживала за прикрі невдачі на кшталт масштабних експериментів «великого стрибка» чи «культурної революції». Не змогло радикально похитнути дружні почуття навіть різке погіршення радянсько-китайських відносин в 70—80-ті роки, що подекуди набувало форми конфронтації.

■

З проголошенням Україною незалежності настала доба розвитку безпосередніх українсько-китайських відносин на державному рівні. Весь попередній період, що зближував народи, підготував грунт для спільного творення конструктивних і взаємовигідних відносин. КНР визнала самостійну Україну і 4 січня 1992 р. встановила з нею дипломатичні відносини. Того ж таки року в Києві почало працювати посольство КНР. Посольство України в Пекіні відкрилося в березні 1993 р. Функціонування дипломатичних представництв забезпечило постійний і надійний зв'язок між обома сторонами та уможливило надходження повної, об'єктивної інформації про всі аспекти внутрішньої і зовнішньої політики.

Характер і зміст українсько-китайських відносин визначаються обсягом і напрямами інтересів обох держав. Ці відносини, попри різні «вагові» категорії України і Китаю у світовій економіці і політиці, від самого початку набули справжньої рівноправності, високого ступеня довіри і взаємної вигоди, передовсім у торгово-економічних зв'язках. Прискореному зближенню сприяла відсутність антагонізмів, суперництва на світових ринках чи боротьби за лідерство в регіоні. Не спостерігалося між двома державами і суттєвих розходжень в оцінці основних тенденцій та явищ у міжнародних відносинах. Більше того, обидві сторони тяжіли до співпраці, оскільки їхні економіки доповнювали одна одну, а в політичній сфері порівняно безперешкодно досягалося взаєморозуміння. Звичайно, все це не означало повної гармонії, збігу всіх оцінок і позицій, оскільки обидві держави розташовані в різних регіонах і діють у різних умовах, а на світовій арені ставлять перед собою конкретні цілі, виходячи з власних національних інтересів та можливостей. Як сказано в китайському прислів'ї: «Ліжко одне, а думки різні».

Слід враховувати також і те, що світ не стоїть на місці, а динамічно розвивається, зокрема й Китай. І те, що було для нього характерним на початку 90-х років, змінилося на початку XXI століття, особливо в торгово-економічних зв'язках. Проте є інтереси довготривалі, постійні, що формують фундамент українсько-китайських партнерських відносин, спрямованих у третє тисячоліття.

Для Китаю Україна є досить важливим партнером, оскільки вона володіє потужним індустріальним, науково-технічним потенціалом і може поділитися новими технологіями для сприяння розвиткові певних галузей китайської економіки. Геополітичне розташування України дозволяє через неї справляти вплив на всю Східну Європу. І, нарешті, консультації і взаємодія в міжнародних організаціях і на різних міжнародних форумах дають можливість ефективніше обстоювати національні інтереси кожної із сторін. Загалом Китай зацікавлений у самостійній, розвиненій, сильній Україні, адже саме на такого союзника можна буде цілком покладатися в перспективі.

Значно більший інтерес має Україна в дружніх, партнерських відносинах з Китаєм, який є постійним членом Ради Безпеки ООН та ядерною державою, що стрімко розвивається і виходить на передові рубежі як велика світова потуга. За оцінками знаних політологів, КНР невдовзі може стати другим після США полюсом впливу і сили в світі. Співробітництво з таким могутнім партнером може обіцяти Україні, яка ще не входить до жодного оборонного блоку, істотне підкріплення її позицій на міжнародній арені.

Китай є вигідним торговим партнером. Хоча обсяги двосторонньої торгівлі зазнають коливань, загалом вони виявляють стійку тенденцію до зростання. Крім того, Україна має постійний позитивний баланс у торгівлі з Китаєм, а на майбутнє, в міру його економічного розвитку, розраховує на суттєві обсяги китайських інвестицій в Україну.

Вражаючи світ високими темпами економічного зростання, Китай приваблює своєю моделлю розвитку. Справді, протягом останніх 20 років валовий внутрішній продукт КНР зріс у 4 рази і в 2000 р. перевищив 1 трильйон доларів. Для порівняння Росія у 2001 р. мала ВВП близько 300 млрд. доларів. Китайський досвід пильно вивчають і аналізують задля з'ясування складових такого успіху та його запозичення. Така модель спрацьовує на специфічному китайському грунті, але може виявитися малоефективною в іншій країні. Та все одно китайський досвід у певних аспектах є універсальним, зокрема у методах приваблення іноземних інвестицій, функціонуванні спеціальних економічних зон, самодостатності економіки, залученні політико-економічного потенціалу китайської діаспори для розвитку країни, невходження до двосторонніх чи міжнародних структур, які потенційно могли б позначитися на суверенітеті чи національних інтересах.

У Китаї справедливо вважають, що найголовнішими і визначальними для розвитку країни є внутрішні чинники, а зовнішні лише можуть сприяти і прискорювати цей процес. Політика побудови «соціалізму з китайською специфікою» досить оригінальна, вона поєднує ринкові механізми і державне регулювання. Частка державного сектору в КНР сягає половини ВВП, у ньому зайнято більш як третину міського населення, на нього припадає близько 70% фінансових доходів країни. Держава розробляє стратегію розвитку, накреслює основні етапи, визначає засоби і, одночасно, створює умови для діяльності середнього і дрібного бізнесу. У загальнонародній власності перебувають основні капіталоємні і наукоємні галузі — атомна енергетика, авіабудівництво, освоєння космосу, залізничний і авіаційний транспорт, оборонна промисловість.

Курс «реформ і відкритості» враховує негативний досвід роздержавлення в деяких «країнах з перехідною економікою», тому для дій китайської влади характерні обережність і поступовість. Реалізується головна мета — підвищення ефективності державних підприємств шляхом їх акціонування, зняття з них соціальних виплат, передача збиткових підприємств у колективну або приватну власність за плату.

Економіка КНР одержала новий, додатковий імпульс розвитку при вступі країни до Світової організації торгівлі (СОТ) 11 грудня 2001 р. Тепер Китай мусить поєднувати «відкритість» до світового ринку та жорсткий державний контроль і збереження істотних рис протекціонізму, зокрема на провінційному рівні. В нових умовах китайська економіка демонструє конкурентоспроможність, що неухильно зростає. За угодою з СОТ до 2005 р. середня ставка митного тарифу КНР становить 10% з певними відхиленнями в той чи інший бік залежно від виду товарів. У Китаї зберігається державна власність на землю. Строки оренди для зарубіжних інвесторів встановлено від 40 до 70 років. Це — гарний приклад для України, що збирається приєднуватися до СОТ, яким шляхом можна і виконувати зобов'язання перед СОТ, і захищати національного виробника на цьому етапі.

У Китаї передбачається щорічне зростання ВВП на 8—9% на наступні 20—30 років (у 2003 р. цей показник перевищив 9%, незважаючи на пошесть атипової пневмонії, боротьба з якою «з'їла» чимало коштів). Якщо вдасться зберегти такі високі темпи, то це дасть змогу ще скоротити кількість бідняків, позбутися злиднів та відсталості. За рівнем життя Китай відстає від передових країн, проте стабільний поступ економіки дає реальні сподівання досягти запланованого на 2019 та до 100-ліття КНР у 2049 р. рівня середньоєвропейської держави. «Економічне диво» КНР зумовлене передовсім опорою на власні сили, самодостатністю, стимулюванням платоспроможності населення і, відповідно, розширенням надзвичайно місткого внутрішнього ринку. Поступове, але неухильне поліпшення добробуту широких мас стає запорукою відвернення соціальних потрясінь.

Звичайно, в такому масштабному і складному суспільстві, яким є китайське, існують суперечності та серйозні проблеми. Це — безробіття, суттєвий «перепад» у рівнях розвитку між приморськими і глибинними провінціями, забруднення навколишнього природного середовища, майнове розшарування. Одним із найнебезпечніших суспільних явищ вважається корупція, а відтак — з нею розгорнуто широкомасштабну боротьбу. До порушників традиційно застосовуються досить жорсткі методи покарання, при цьому — що вищий ранг корупціонера, то суворіший вирок. За завдані збитки на суму понад 100 тис. юанів (близько 12 тис. доларів) винних засуджують до розстрілу.

Жорстка позиція китайських властей щодо правопорушників мотивується необхідністю дотримання стабільності і порядку в державі та суспільстві, зміцнення надійності репутацію Китаю, забезпечення гарантій іноземним інвесторам. Модернізація промисловості, широке залучення іноземних інвестицій з їх передовими технологіями дали змогу Китаю надійно утвердити себе на міжнародних ринках. Середньорічні обсяги припливу іноземних інвестицій сягають 40 млрд. доларів, а загальна їх сума перевищила 400 млрд. доларів. Тепер Китай — не тільки «світова фабрика дитячих іграшок», шовкових тканин і взуття, якість яких постійно підвищується, а й постачальник електроніки, машин тощо.

Свідченням великих досягнень китайської науки і техніки став перший політ китайського космонавта в жовтні 2003 р., здійснений за допомогою вітчизняного ракетоносія. Розробляються плани обльоту Місяця в 2010 р. Китай дедалі частіше стає місцем проведення важливих міжнародних зустрічей, присвячених питанням розвитку регіональної і глобальної економіки, миру і безпеки.

У зв'язку із швидким економічним прогресом Китаю, частина західних аналітиків вважає можливою появу так званої «китайської загрози». Така аргументація не досить переконлива. Країна, що визначає пріоритетом на тривалий час розв'язання внутрішніх проблем навряд чи забажає зривати свої плани невиваженими зовнішніми діями. За оцінками експертів, до 2025 р. населення Китаю становитиме 1,7 млрд. осіб, а ВВП сягне 6—7 трлн. доларів. Утратити такий шанс і таку перспективу Пекін, безумовно, не захоче. У зовнішній політиці ним проголошено п'ять принципів мирного співіснування, і вони втілюються в життя. Загалом зовнішня політика КНР відзначається послідовністю, передбачуваністю, стабільністю, принциповістю. Їй притаманні такі риси, як конструктивність, виваженість, обачність. У питаннях захисту суверенітету й територіальної цілісності країни компромісів не допускають, а відстоюють досить жорстко.

КНР неодноразово доводить своїми ініціативами мирні наміри, обстоює принципи ООН, виступає за відвернення або врегулювання міжнародних спорів не збройними, а політичними методами. Це стосується і такого внутрішньокитайського питання, як тайванське, що набуло міжнародного розголосу. Пекін дуже чутливо ставиться до проблеми возз'єднання батьківщини, повернення Тайваню в лоно єдиної держави — КНР. Для її розв'язання запропоновано досить поміркованy ідею, в основі якої лежить принцип «одна держава, дві системи». Метод уже апробовано самим життям при возз'єднанні Гонконга (Спеціальний адміністративний район Сянган) у 1997 р. та Макао (Спеціальний адміністративний район Аомень). Встановлення юрисдикції КНР не означає зміни ладу чи стилю життя на цих територіях принаймні на наступні 50 років. Такий само високий ступінь автономності пропонується і Тайваню включно з власними збройними силами і фінансами. Водночас Пекін застерігає іноземні держави від втручання в суперечку, а тайванські власті — від сепаратистських дій. У разі здійснення намірів розколу батьківщини, Пекін не виключає силового тиску на Тайвань.

Нинішнє керівництво острова призначило на 20 березня 2004 р. референдум для з'ясування думки населення стосовно доцільності купівлі Тайванем новітніх озброєнь. Тайбей виступає з вимогою, щоб материковий Китай відмовився від ідеї застосування сили як засобу відвернення сепаратизму і змінив дислокацію своїх 450 ракет, розташованих на континенті проти Тайваню. Стає цілком зрозуміло, що згаданий референдум має міцний присмак сепаратистських дій і може порушити певну рівновагу, що існувала в регіоні досі. Навіть США, які прихильно ставляться до Тайваню, не сприймають ідею референдуму, вбачаючи його значні негативні наслідки. Немає жодного сумніву, що КНР рішуче заперечуватиме виникнення ситуації «двох Китаїв». Загалом КНР досить вміло і результативно захищає власні національні інтереси.

Тож, КНР як велика світова держава є важливим партнером України, за сприяння якого Київ може нарощувати свою економічну й політичну присутність в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. На додаток до взаємовигідних торгово-економічних обмінів стає привабливою ймовірна перспектива спільної координованої протидії існуючим та потенційним загрозам і викликам, таким як міжнародний тероризм, забруднення навколишнього середовища, епідемії, поширення зброї масового враження, нелегальна міграція тощо.

■ ■ ■

Особливість українсько-китайських відносин полягає у великому значенні самітів — зустрічей керівників обох держав на найвищому рівні. Саме на них обговорюються найважливіші питання двосторонніх відносин, світові та регіональні ситуації, схвалюються відповідні рішення або рекомендації, дається оцінка новим тенденціям і явищам у міжнародному житті.

■

За роки незалежності України вже декілька разів обмінювались візитами Президент України й Голова КНР. Етапним був державний візит Президента України Л. Кучми до Китаю 4—8 грудня 1995 р., під час якого було підписано один з основоположних документів — Декларацію про розвиток і поглиблення відносин дружби і співробітництва між Україною і КНР. Саме з цього часу зв'язки між обома країнами почали стрімко розвиватися. Так само знаковим був візит Голови КНР Цзян Цземіня до України 20—23 липня 2001р. Підписана 21 липня в Києві Спільна декларація про дружбу і всебічне співробітництво між Україною і КНР у XXI столітті розглядається як фундамент подальшого прогресу двосторонніх відносин. Основоположні принципи співробітництва було конкретизовано під час зустрічі влітку 2003 р. у Пекіні Президента України Л. Кучми і нового Голови КНР Ху Цзіньтао. Для українсько-китайських самітів характерні високий рівень взаєморозуміння та довір'я. Регулярними стали обміни візитами парламентських та урядових делегацій України й КНР, а також постійні контакти між міністерствами і відомствами, що відповідають за ті чи інші сфери співробітництва. Перспективною залишається започаткована взаємодія між окремими регіонами обох країн.

Після відмови України від зброї масового знищення і приєднання до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї КНР поряд з іншими ядерними державами — США, Великою Британією, Францією і Росією — надала 4 грудня 1994 р. гарантії ядерної безпеки Україні. Це було унікальне рішення в зовнішньополітичному курсі Китаю, оскільки Пекін зазвичай уникає взяття на себе певних політичних зобов'язань стосовно іноземних держав. І хоча до цього часу ще не розроблено механізм і формат можливої реалізації вказаних ядерних гарантій Україні, сам факт їхньої наявності означає істотну політичну, дипломатичну й морально-психологічну підтримку.

На українсько-китайських зустрічах і переговорах різного рівня здебільшого панує атмосфера довіри і взаєморозуміння, конструктивності, бажання сприяти один одному. Так відбувається тому, що інтереси і підходи до їх забезпечення близькі або збігаються. Під час встановлення дипломатичних відносин, у наступних спільних деклараціях Україна чітко і недвозначно заявила, що Тайвань є частиною Китаю, а центральний уряд у Пекіні — це єдиний законний уряд усього Китаю. Україна й КНР вважають, що ООН і особливо Рада Безпеки ООН мають відігравати більшу роль у питаннях підтримання миру, запобігання або невідкладне розв'язання міжнародних суперечок шляхом переговорів. Водночас сама структура ООН, її статут, цілі й засоби самі потребують удосконалення згідно з новими реаліями і новою ситуацією в світі. Обидві сторони негативно ставляться до політики силового тиску, проявів гегемонізму в міжнародних відносинах.

Зрілість і усталеність українсько-китайських відносин дозволяють оминати певні розходження, що виникають під час реалізації кожною стороною своїх національних інтересів. Як відомо, КНР послідовно засуджує будь-які військово-політичні блоки, вважаючи їх розплідником агресивних війн і конфліктів, хоча така позиція може здаватися упередженою і негнучкою. Блок на блок не схожий. Україна в перспективі має намір прилучитись до ЄС і НАТО в рамках євроатлантичної інтеграції, і це не позначається на ступені довіри, досягнутої між Києвом і Пекіном.

Під час бомбардування Югославії американські льотчики влучили в будинок китайського посольства в Бєлграді, в результаті чого загинуло кілька працівників. Тоді українська громадськість поділяла обурення китайців цим актом. Однак, коли КНР поставилася негативно до входження військ антитерористичної коаліції на чолі з США до Іраку в 2003 р., позиція України була іншою. Український миротворчий контингент з'явився в Іраку, щоб підтримувати порядок разом з польськими миротворцями на перехідний період. Проте, окремі розходження не перешкоджають Україні і Китаю взаємодіяти в широких масштабах і на двосторонній основі та в міжнародних організаціях.

Торгово-економічна і науково-технічна сфери співробітництва приваблюють своїми конкретними результатами та взаємовигідністю. Тут еволюція йде від форми простих обмінних операцій «купівля—продаж» у напрямку створення спільних підприємств, а в перспективі — й до промислової кооперації.

Цифри загального обсягу двосторонньої торгівлі за останні роки свідчать про стрімку тенденцію до зростання, хоча бувають і періоди спаду під дією тих чи тих чинників. Окрім того, є різниця між даними статистики української і китайської сторін у зв'язку з неоднаковою методологічною основою розрахунків (китайська митна служба враховує країну походження товару, якщо торгівля йде через треті країни). Розходження у статистичних даних можуть сягати десятків мільйонів доларів. Так, за китайськими даними, товарообіг 2001 р. становив 858 млн., а за українськими — 738 млн. доларів. Найвищого показника було досягнуто в 1997 р. — 1,100 млн. доларів. 2003 р. обсяг товарообігу сягнув 2,18 млрд. доларів. Порівняно з обсягами торгівлі України з іншими країнами Китай посідав у 1997 році третє місце, у 1998 — шосте, у 2000 — десяте, у 2002 — восьме.

Незмінним залишається позитивний баланс на користь України в торгівлі з Китаєм, але цей показник йде на зниження. Якщо в 1992 р. Україна одержала прибутку майже 640 млн. доларів, то 2002 р. — 440 млн. В експорті України до Китаю постійно спостерігається перевага у бік поставок сировини та напівфабрикатів. Так, у 2001 р. частка металу та металопродукції становила 66 відсотків, продукція хімічної промисловості — 13,6 відсотка, а машин і механізмів та електроустаткування — тільки 9,3 відсотка. У Китаї кілька років поспіль зростає будівельний бум, тому такий високий попит на метал і металоконструкції. З Китаю Україна одержує переважно рослинну продукцію, харчі, тканини, взуття, але в 2002 р. частка механічного устаткування і машин в імпорті досягла 28 відсотків. Це вже якісна зміна в китайському експорті, результат процесу модернізації промисловості, діяльності спільних підприємств з іноземним капіталом.

Кон'юнктура на китайському ринку вже почала змінюватися. Ця країна енергійно створює власні потужності металургійного виробництва і мінеральних добрив та іншої продукції. Це означатиме в недалекому майбутньому скорочення попиту на імпорт цієї продукції. Отже, Україні належить прискорено переорієнтуватися на виробництво високотехнологічної продукції і в ширших масштабах просувати на китайський ринок продукцію машинобудування. Серйозним важелем може стати промислове кооперування, і тут уже є певні зрушення.

Зокрема, Китай виявляє інтерес до здобутків авіакосмічної галузі України. Під час міжнародного авіакосмічного салону в китайському місті Чжухай у 2002 р. свої відмінні якості продемонстрував пасажирський літак Ан-140, призначений для регіональних польотів. Ця продукція АНТК імені Антонова може знайти попит на китайському ринку, так само як і «дітище» Харківського авіазаводу — універсальний літак Ан-74ТК-300, що вигідний для районів високогір'я. На вказаній виставці підписано контракт щодо модернізації китайського літака У-8, який є копією українського Ан-12. Намічається співпраця авіаконструкторів і авіавиробників. АНТК імені Антонова і китайська компанія AVIC завершують роботи зі створення літака ARJ-21. Це реактивна машина на 60—90 місць, що має стати основною на регіональних авіалініях Китаю у XXI столітті. Вона відповідає найвищим стандартам літакобудування. Об'єктом переговорів може стати славнозвісний літак Ан-70, який у своєму класі випередив на кілька років провідні авіаконструкторські бюро світу, чим викликав заздрість конкурентів та їх протидію виходу літака на світовий ринок.

Приєднання КНР до СОТ означає загострення конкуренції на китайському ринку товарів, що вимагатиме від українських виробників подальшого підвищення якості продукції з одночасним зниженням її собівартості, аби достойно конкурувати із зарубіжними фірмами. Підписання українсько-китайської угоди про захист інтелектуальної власності дає можливість українським фахівцям поділитися з китайцями своїм досвідом у ракетобудуванні та створенні радарних оборонних систем високої чутливості. Співробітництво у виробництві бронетанкової техніки зробило Україну й Китай партнерами з виготовлення танків у Пакистані типу «Аль-Халід». Більша частина комплектувальних сюди надходить із Харкова. Реалізується і проект «Аль Зарат» — модернізація танків Т-59, що відповідають китайській моделі Т-55. Військово-технічне співробітництво України й КНР на сьогодні взагалі являє собою надзвичайно потужний резерв співпраці.

Слід зазначити, що до науково-технічного співробітництва китайська сторона ставиться особливо уважно. Науковий потенціал України приваблює Китай можливістю знайомитися з методами досліджень на перспективних напрямах, розробками нових і новітніх технологій. Національна Академія наук України має традиційно міцні зв'язки з АН Китаю і періодично продовжує угоди про співробітництво. Активний обмін відбувається в галузях електрозварювання, надтвердих матеріалів, геологічної розвідки, космічної техніки, охорони здоров'я та ін.

Для Китаю така співпраця особливо важлива, оскільки Захід остерігається зростання конкуренції, в відтак — намагається обмежити його в наукомістких технологіях.

КНР останнім часом енергійно розгортає власні дослідження і має в цьому напрямі вагомі здобутки. Про досягнутий рівень розробок і технічного оснащення свідчить, зокрема, те, що китайська сторона вперше запропонувала готовність взяти участь у реконструкції деяких металургійних підприємств в Україні. Показовим також було обговорення кількох широкомасштабних проектів участі китайської сторони у спорудженні чи реконструкції великих автомагістралей.

Координаційна функція покладається на спільну Комісію з торгово-економічного співробітництва, яка провела вісім засідань поперемінно в Києві та Пекіні. Результативно функціонувала комісія з координації досліджень з освоєння космосу і виробництва авіаційної і космічної техніки. У 2000 р. підписано п'ятирічну програму співробітництва у цій сфері. Великі сподівання обидві сторони покладають на співробітництво регіонів — на рівні областей України і провінцій Китаю. Саме ці адміністративно-господарські структури максимально наближені і до виробництва, і до потреб людей, займаються конкретними справами. Однак тут усе ще надії на майбутнє переважають реальні здобутки. Так, у середині 90-х років було підписано «Угоду про партнерство Автономної Республіки Крим і провінції Хайнань». Острів Хайнань — найбільша вільна економічна зона КНР і володіє необхідними ресурсами для співробітництва. Місцева влада Криму поки що не скористалася цими можливостями. На території Криму, включно із Севастополем, відкрили свою справу лише декілька китайських бізнесменів, а вкладені ними кошти — це від кількох тисяч до 1,4 млн. доларів. Рекреаційна ж сфера Криму, безумовно, могла б дати набагато більший ефект за належного вкладу капіталу. Понад десять років тому було встановлено побратимські зв'язки між Дніпропетровськом та китайським містом Сіань. Але тільки нещодавно влада Дніпропетровська одержала інформацію, що Сіань не має ліцензії на зовнішньоекономічну діяльність. Загалом 15 регіонів України і КНР встановили побратимські зв'язки, але вони ще очікують справжнього наповнення конкретними результатами.

Китай, порівняно із західними країнами чи «азіатськими економічними тиграми», поки що володіє невеликими вільними капіталами, але вони щорічно зростають. Тому можна вважати зовсім недостатніми 8,5 млн. доларів інвестицій в Україні, а це тільки 0,1 відсотка від сукупної цифри капіталовкладень в економіку України.

Загалом є усі підстави констатувати — українсько-китайські відносини розвиваються по висхідній і мають добрі перспективи. Розробляється проект договору про принципи відносин і стратегічного співробітництва між Україною та КНР у XXI столітті. Цей надзвичайно важливий документ розрахований на дію протягом 25 років. Подібний великий політичний договір КНР має тільки з Росією.

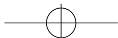
Всебічне співробітництво України і Китаю стимулювало процес відродження китаєзнавства в Україні, включаючи вивчення китайської мови, історії, філософії, економіки КНР. Така робота ведеться в інститутах НАН України, передовсім в Інституті сходознавства, Інституті світової економіки і міжнародних відносин, в Національному інституті стратегічних досліджень, в Інституті міжнародних відносин Київського університету, в Харківському, Львівському, Одеському університетах та інших закладах. Утворена в січні 2004 р. Українська асоціація китаєзнавців має згуртувати дослідників китайської тематики і сприяти координації цієї роботи. З 2002 р. працює Український центр зв'язків з Китаєм, який очолює молодий, але вже знаний дослідник В. Кіктенко. В Україні відомі імена вчених, які проводять плідну роботу на ниві китаєзнавства — Л. Лещенко, В. Сєднєв, О. Огнєва, А. Гончарук, молоді дослідники В. Гамянін, М. Таран та ін.

Обмін творами мистецтва, культурні зв'язки зближують народи, дають змогу ближче пізнати древню китайську цивілізацію та історичні здобутки українського народу. Дні культури України в КНР (квітень 2002 р.) наочно це підтвердили.

Історичні традиції зв'язків між Україною і КНР досить глибокі, міцні та надійні. Вони — той фундамент, на якому має вибудовуватися широкомасштабне, взаємовигідне співробітництво обох країн з тим, щоб воно сягнуло рівня стратегічної взаємодії. Для цього є великий потенціал, і він обов'язково буде максимально використаний.

Розробляється проект договору про принципи відносин і стратегічного співробітництва між Україною та КНР у XXI столітті

Cyan Magenta Yellow Black

ОБ'ЄКТИВ

12 березня. Ужгород. До 65-ї річниці проголошення Карпатської України відкрито пам'ятник її президентові, Герою України Августину Волошину.

13 березня. Київ. У національному палаці «Україна» відбулася церемонія нагородження лауреатів 8-ї загальнонаціональної програми «Людина року-2003».

14 березня. Київ. Ганна Безсонова посіла перше місце в більшості змагань на Гран-прі міжнародного Кубка Дерюгіної з художньої гімнастики.

15 березня. Зустріч Голови Верховної Ради Володимира Литвина з парламентською делегацією Організації з безпеки та співробітництва в Європі (ПА ОБСЄ).

17 березня. Київ. Уперше в Україні відбувся баскетбольний матч усіх зірок Євроліги ФІБА.

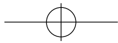

16 березня. Верховна Рада України 239 голосами визнала задовільною роботу Кабінету Міністрів у минулому році і схвалила нову програму діяльності уряду «Послідовність. Ефективність. Відповідальність».

18 березня. Верховна Рада України 429 голосами прийняла постанову про призначення чергових виборів Президента України на 31 жовтня 2004 р.

Сім днів із життя країни очима фотокореспондентів Сергія КОВАЛЬЧУКА, Укрінформу та УНІАН

Україна олімпійська: 1952 — 2004

1 вересня 1951 року в одній з аудиторій «червоного» корпусу Київського державного університету ім. Т. Шевченка з'явилося троє студентів, що спричинило неабияку зацікавленість у першокурсників відділення журналістики філологічного факультету. Ні до цього, ні після у стінах університету не було такого потужного спортивного «десанту». Першим ішов високий, могутній і стрункий чоловік аж ніяк не студентського віку — багаторазовий чемпіон країни, рекордсмен світу у важкій ваговій категорії Яків Григорович Куценко, за ним — рухливий, як ртуть, рекордсмен СРСР з пірнання, майбутній ректор інституту фізкультури Володимир Парфенов, третім — трохи збентежений таким ескортом, новоспечений рекордсмен України — автор цих рядків.

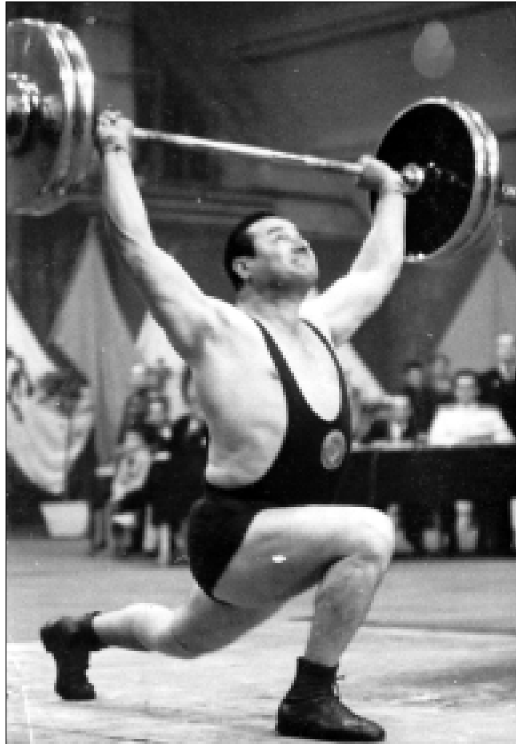
Так я познайомився з легендарним українським богатирем Яковом Куценком, дружба з яким тривала багато років і збагатила мене й неоціненним досвідом, і глибинним розумінням спорту.

Чому я вирішив написати про Куценка? Адже якось однобоко виходить — розповідаємо про великих спортсменів і... забуваємо про великих тренерів, котрі прославилися на увесь світ. Без перебільшення скажу, що вплив киянина Якова Куценка на розвиток важкої атлетики у світі у 50—60 роках був беззаперечний. Навіть у США, що завжди славилися своїми досягненнями на важкоатлетичному помості.

Народився Куценко в Києві за два роки до революції, дитинство було нужденне, напівголодне. Випадково прибилося десятилітнє хлопченя до циркачів — його приваблювали манеж, яскраві вогні, красиві сильні люди. Захопився боротьбою, почав тренуватися, виступати на аренах. Отут і познайомився з Іваном Піддубним, намагався копіювати його в усьому — від ходи до манери говорити неквапливо, «з достоїнством». Але життя вносить свої корективи: замість яскравих вогнів цирку іде будувати Магнітку — металургійний велет на Уралі. Повернувшися до Києва, вступає до технікуму фізкультури, і відтоді спорт стає головним у його житті. Боровся, захопився боксом, але і гімнастика, і біг також вабили його. Лише зустріч зі знаменитим тоді київським чемпіоном Олександром Донським остаточно визначила його спортивний статус — важка атлетика. Успіхи були такі разючі, що в 1940 році Куценкові присвоєно звання заслуженого майстра спорту СРСР — одному з перших у країні.

22 червня 1941 року Яків Куценко мав вийти на поміст, установлений на Республіканському стадіоні (тоді була традиція влаштовувати змагання на відкритих майданчиках за величезної кількості людей), щоб відібрати світовий рекорд у німецького атлета Мангера.

Війна надовго відлучила Куценка від спорту — він закінчує танкове училище, рветься на фронт, та його відряджають до Нижнього Тагіла — ремонтувати танки. Та як тільки визволили Київ, Куценка направляють додому — повертати спорт до життя. Столиця лежала в руїнах, Хрещатиком можна було пробиратися лише посередині магістралі. Зали, басейни, стадіон — усе потрібно було відбудовувати. Тепер мало хто пам'ятає, що Республіканський палац спорту (тепер на його місці станція метро), де знайшли свій будинок гімнасти, важкоатлети, борці, штангісти, плавці й ватерполісти, відбудували самі спортсмени!

На першу свою Олімпіаду — в Гельсінкі — Яків Куценко поїхав уперше в ролі тренера важкоатлетичної дружини. Дебют був вельми вдалий — три золоті медалі та виграш в американців командного першого місця. Зірка Якова Куценка засяяла так яскраво, що багато найсильніших важкоатлетів потягнулися до нього. Було в ньому щось таке, що змушувало прислухатися до кожного слова, ловити кожний жест (напевно, сьогодні його називали б екстрасенсом). Пояснювалось усе дуже просто — відкрита, легка душа, невичерпна любов до людей. А спортсмени, як ніхто інший, потребують цього...

У Мельбурні в олімпійському селищі наші будинки стояли практично поряд, і тому з Яковом Григоровичем ми бачилися мало не щодня. Щоправда, свою спробу у 36 років стати студентом Куценко завжди згадував з посмішкою — не вийшло. Та спроба не була марною — у 60-ті роки Куценко, уже прикутий до ліжка, написав чудову книгу «У житті і спорті», де є такі рядки: «Майже все життя я провів серед красивих і сильних людей, котрі дивували світ фізичними можливостями людини. Я підняв за своє життя майже 20 мільйонів кілограмів, провів у важкоатлетичних залах різних міст світу 3000 днів... Я не можу ображатися на життя».

Боб Гофман, знаменитий американський тренер і найзатятіший суперник Якова Куценка, з яким він мене познайомив, сказав: «Містер Куценко — це не просто фантастика, це монстр. Усміхнений монстр, якого я жодного разу не бачив похмурим чи розгубленим. Може, в нього взагалі немає нервів, відкрийте таємницю, адже ви, знаю тепер, разом навчалися на журналіста?»

Що я міг розповісти Гофману, якому Куценко зі своїми хлопцями щоразу давав такого прочухана, що в американців, коли вони виходили до штанги, просто жижки тряслися. Я сам часом не міг уторопати, як Куценко зберігає спокій навіть у ті моменти, коли від результату двобою залежала його тренерська доля, — тоді в ЦК КПРС не терпіли невдах... Така це була людина, завдяки його витримці й умінню «зарядити» хлопців із глибою м'язів такою енергією, що їм не було рівних. Лише раз бачив Якова Григоровича якимось сумним, відстороненим — коли в Мельбурні переміг у суперваговій категорії американець Пол Андерсон — така неходяча (Пол ніколи не стояв — хоч би де він був, обов'язково напівлежав) гора м'язів, що запливли жиром. «Ні, така важка атлетика нам не потрібна... Адже про яку красу людського тіла можна говорити? Ми працюватимемо інакше...». І підтвердженням цих слів була поява вже через чотири роки на Іграх у Римі красеня й інтелектуала Юрія Власова, до становлення якого доклав зусиль і Яків Куценко, котрий рішуче зламав стереотипи добору суперважковаговиків.

Ігор ЗАСЄДА.

На знімках: Яків Куценко і голова Федерації важкої атлетики СРСР, Герой Радянського Союзу легендарний полярний льотчик Михайло Громов; Яків Куценко на помості.

ІМЕНА

Яків КУЦЕНКО

Досьє «Голосу України»

КУЦЕНКО Яків Григорович, заслужений майстер спорту, заслужений тренер СРСР, чемпіон Європи 1946, 1950 рр., срібний призер першостей світу 1946, 1950 рр., 14-разовий чемпіон СРСР з важкої атлетики, встановив 10 світових рекордів, старший тренер олімпійської команди на Іграх у Гельсінкі, Мельбурні, Римі.

Сподіваємося на 25 медалей?

З нетерпінням очікуємо літніх Олімпійських ігор. То які шанси в Афінах українських спортсменів? Голова Держкомспорту Микола Костенко під час нещодавнього перебування в Яремчі, де відбулося виїзне засідання колегії головного спортового штабу країни спільно з Комітетом Верховної Ради України з питань молодіжної політики, фізичної культури, спорту і туризму, відповів на це запитання кореспондентові «Голосу України».

— Якщо ситуацію оцінювати об'єктивно, то наші стартові умови тепер набагато кращі, ніж були, скажімо, перед попередньою Олімпіадою в Сіднеї. Маю на увазі те, що нині на чемпіонатах світу ми завоювали на сім медалей більше, ніж тоді. Вперше на цих Олімпійських іграх виставимо висококласну команду з гандболу. Ви, либонь, пам'ятаєте, що в Атланті-96 в ігрових видах ми були представлені волейбольною (жіночою) і ватерпольною збірними. Однак вони стали, даруйте, постачальниками очок для решти. Наш гандбольний колектив посідає четверту позицію у світі. Тому має добрі шанси на медалі.

До речі, такий результат став несподіванкою для суперників наших дівчат. Я радий, що спільно з Національним олімпійським комітетом ми подбали про підготовку цієї команди, про участь її в турнірах.

Скажу відверто, що у п'ятнадцяти видах спорту з двадцяти п'яти, в яких братимемо участь, можемо претендувати на нагороди. Особливі олімпійські сподівання ми пов'язуємо з плаванням, легкою атлетикою, спортивною і художньою гімнастикою, фехтуванням, важкою атлетикою... Одне слово, серед претендентів —120 спортсменів. Але, якщо дивитися на речі реально, то розраховуємо десь на 25 медалей.

Дарина НАЗАРЧУК.

Івано-Франківська область.

Людина, що входить без стуку

ОСОБИСТОСТІ

Севастополець Володимир Мелянський — арбітр міжнародної категорії, почесний працівник фізичної культури і спорту України щойно відзначив 60-літній ювілей. А ось день народження за всі ці роки він зміг відсвяткувати лише 15 разів — народився в високосний рік, 29 лютого. Земляки його знають дуже добре — щодня Володимир без стуку входить у квартири севастопольців і з ТБ-екрана розповідає про останні події спортивного життя міста-героя і України загалом. Його репортажі, кореспонденції з арен, стадіонів, рингів друкують на сторінках міських і державних ЗМІ. Володимир Мелянський починав свій шлях у журналістику на початку сімдесятих.

Долю Володимира з дитинства визначив спорт, до якого прилучив його батько, що стояв біля джерел організації знаменитого товариства «Динамо», заслужений динамівець України. На початку 70-х уперше взяв у руки мікрофон, почав друкуватися і в газетах. А в 1991 році, коли в Севастополі відкрилася міська студія телебачення, Володимир Мелянський став одним із перших її співробітників. Він і сьогодні працює в Севастопольській державній регіональній телерадіокомпанії.

Удосконалення репортерської майстерності йшло паралельно зі зростанням майстерності Мелянського-арбітра і коментатора. Ще в 1979 році він як суддя-інформатор успішно провів у Москві Спартакіаду народів СРСР за участю атлетів з 96 країн світу. Це була генеральна репетиція Олімпіади-80.

Сьогоднішній ювіляр — постійний ведучий традиційного міжнародного турніру «Кубок Чорного моря», конкурсів Євразії «Міс і містер рингу». Як представник телестудії ВМНУ «Бриз» Мелянський веде спортивну частину військово-морських навчань у Донузлаві, за що в числі вищого офіцерського складу нагороджений грамотою Верховного Головнокомандувача України Леоніда Кучми.

Світлана КАЛИНОВСЬКА.

СІМ МІШКІВ ГРЕЧАНОЇ ВОВНИ

Мал. Володимира КАЗАНЕВСЬКОГО.

Програму уряду — в маси

Уряд Берега Рябкової Кістки (БРК) презентував громадянам свою нову програму дій — «Послідовність. Ефективність. Відповідальність». Щасливий народ улаштовував масове гойдання на гілляках баобабів, бився головою об воду, плював на вогонь.

Програма обіцяла:

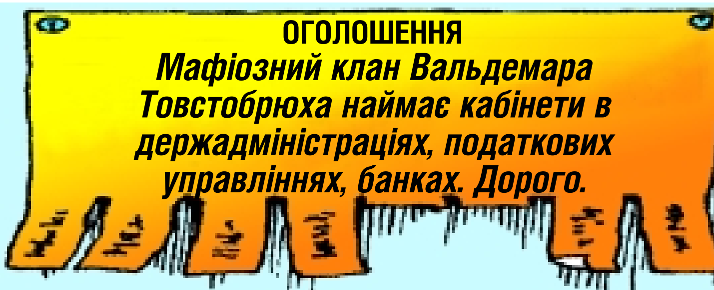
Послідовно підвищувати рівень соціального захисту — зростання зарплати до 23-25 числа. Тобто зарплату мали тепер видавати 23-25 числа кожні півроку. І пачками. Всі пачки матимуть властивість не горіти, не тонути, не розриватися. Як того вимагає програма, захищені від усіх і вся! Ними хіба що можна замість каменюк збивати пенсію. Із бананових, хлібних дерев та евкаліптів. Бо після реформи підвищену на 3-6 цурпалків пенсію (1 цур. дорівнює 5,3 дол.) почали підвішувати на гілках саме цих дерев.

Програма обіцяла:

Ефективно створювати рябкову ефективну масу ВВП. Вона у цій країні досить специфічна, бо це величина, розмірність маси якої характеризує динамічні властивості квазічастинок. Якщо виїхати за межі столиці БРК — Кий-ка, відразу впадає в око ця своєрідна динаміка зростання квазі до рівня квазіжиття. Воно і створює ефективну масу ВВП — Втомився Виживати Помирай.

Програма обіцяла:

Відповідально позабивати всі існуючі в країні шпаківні, з яких цвірінькають не так, як треба, як того вимагають ТТРК — тубільні темники рябкової кістки. А хто не заховався — дерти останню шкуру з усіх рябкових гендлярів, запідозрених у заграванні до опозиційного табору «Наш берег».

МОЛДАВАНСЬКІ ОСКОЛКИ

Одесу треба чути... Як це вміє Михайло Пойзнер

(Закінчення. Початок у № 48 за 2004 р.)

■ Я вас благаю! На ту «зелень», шо ми заробляємо, хіба можна напастися фруктів на дитину?!

■ Врахуй, що я ще не з кожним п'ю... Адже не кожний ще й пригощає...

■ Хвалити Бога, я вже вийшов на державний рівень. Тепер у мене з державою ті самі проблеми — гостро не вистачає «бабок»...

■ Так кому він зробив гірше? На тобі! Таке втнути! Взяв і помер посеред цілковитого здоров'я!..

■ — Мишко! Шо ти вискочив на вулицю? У тебе ж там уся квартира відчинена! Мало чого? Поглянь лише на пики твоїх сусідів...

— Ой! Шо ви так турбуєтеся? Шо, мене тут не знають з усіх боків? Вони самі бояться навпаки — щоб я щось не поцупив...

■ Це таки залицяльник великого засолу! Уся Ніжинська наша задивлялася... Шо це, щодня?! Він так, перед усім двором, вів її під руку, що вона вийшла заміж, так і не приходячи до тями. Зате як він вів!!! Як вів...

■ Ти що, сама не бачиш? Ну, так візьми очі в руки! Що ти вибрала?! Коли я бачу його біля тебе, так здається, що він ходить навколо стовпа і читає оголошення. І взагалі... Та на нього раз плюнеш — і край. А як двічі?!

■ Ви мені кажете?! Я вам скажу!!! Коли він здихався першої дружини, так одразу взяв, щоправда, з рук, другу... І що? Живе собі і навіть не роздивляється на всі боки. Тепер ми йому потрібні, як мені потрібні голоси на виборах...

■ І підемо голосувати за нього — всі як один. І що з того буде? Буде, що він отримає саме... один голос! Хоч щось...

■ — Почім сметана?
— Це — вершки!
— Почім вершки?
— Для вас — як за сметану...
— А що за сметану?!!
— Ну, люди! Повторюю назад: «Це — вершки...».

Публікацію підготував Георгій ВОРОТНЮК.

Одеса.

НАШ КОНКУРС

Ми б і не це ще носили, Лиш би добре заплатили

Фото Анастасії СИРОТКІНОЇ.

Видно, справді непереливки нашій армії, коли вже цивільний пан Мамотюк (у котрого, до речі, вже є три лички-бали за минулий тур) таким робом натякає на безгрошів'я особового складу. Справді, нехай йому так платять, як курінному листи носять. Конкурсні. Завалили! По саму голову! Втім, нехай вона болить дужче у міністра оборони. Бо бач що люди пишуть:

У відставника запаморочення
Від Марчукового скорочення.

За цю «заморочку» курінний присуджує **Миколі Лукомцю з Кіровоградщини** три бали. А в нашої давньої шанувальниці конкурсу **Галини Цибульської з Черкащини** є своя версія на головні маневри нашого фотогероя:

Якщо буде так і далі,
Не дослужить до медалі.

Отже, пані Цибульська як нагороду отримує свої п'ять балів. Знаю, для багатьох це буде як сніг на голову — і тут реклама дістала! Не хочете далі читати — ваше повне право! Відкладіть убік «Курінь»! Наступний рядок виключно для сміливців:

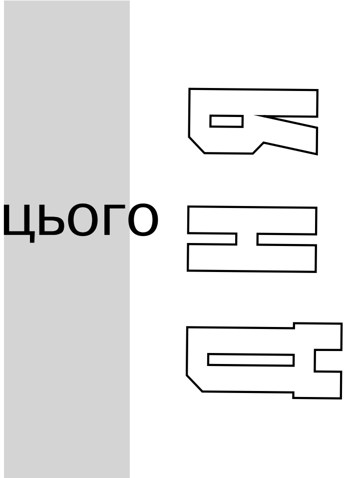
Купуйте найдієвіший засіб проти лупи — лосьйон з вибухівкою!

Фото Світлани КАЛІНОВСЬКОЇ.

За цей «протилупін» курінний віддає десятку **Володимиру Пузанову з Запорізької області.**

Я не випадково згадав про сміливців, бо саме їх запрошую з собою в перукарню на Дибенка, 11. Не хочете? Тоді надсилайте свої відгуки про її віртуальне відвідання. Пароль такий: «Курінь. Вам заварити чи укласти?»

■ 1895 р. У Львові почала виходити газета «Громадський голос» під редакцією Івана Франка. ■ 1917 р. Тимчасовий уряд Росії ухвалив постанову про арешт царської сім'ї. ■ 1918 р. У Херсоні спалахнуло повстання проти австро-німецьких окупантів. ■ 1919 р. Помер Сергій Томашевський, видатний лікар. ■ 1944 р. Вінницю визволено від гітлерівців. ■ 1948 р. У Берліні відбулось останнє засідання Союзної контрольної ради (СРСР, США, Великобританія, Франція). Розкол Німеччини на дві держави. ■ 1963 р. СРСР та США уклали угоду про спільний запуск супутників зв'язку та метеорологічних.

АСТРОЛОГІЧНИЙ ПРОГНОЗ
з 22 по 28 березня 2004 року

Обставини можуть підштовхнути вас до несподіваних дій. Намагайтеся не бути агресивними. Змінам, які вже назріли, чинити опір не треба, інакше більше втратите, ніж придбаєте. Ваше завдання — усвідомити необхідність змін і розпочати їх здійснювати. Обговорення поточних планів і завдань буде конструктивне.

ОВЕН. Ви відчуєте обмеження з боку керівництва або структур, яким підкоряєтеся. Якщо не злякаєтеся труднощів, то зможете домогтися помітного прогресу у справах, пов'язаних з майновими питаннями, нерухомістю, власністю, земельними ділянками. Якщо ви не задоволені обстановкою в домі, то почніть наводити в ньому порядок.

ТЕЛЕЦЬ. Ваші плани на цьому тижні можуть не збутися з об'єктивних причин, можливо, через це опинитеся в ізоляції. Скористайтеся цим для того, щоб у спокійній обстановці подумати про важливі справи або відновіть свої сили, виспіться, відпочиньте. Вам набридли фінансові труднощі і обмеження — почнете шукати засоби розв'язання цих проблем.

БЛИЗНЯТА. Ваші фінансові проблеми можуть вирішитися за умови, якщо звернетеся по допомогу до партнерів. Якщо ви — член якої-небудь організації, то наприкінці тижня зможете скористатися сприятливою ситуацією і зміцнити своє становище в ній. За можливості поверніть борг другові, щоб не зіпсувати з ним стосунків. На роботі ймовірні непередбачувані зміни, які потребуватимуть вашої безпосередньої участі.

РАК. Ваша надмірна активність та ініціативність може дратувати керівництво і викликати з його боку опір, через що не виключені конфлікти. Втручання керівництва або батьків у ваші справи може тільки поглибити наявні проблеми. Позбудетеся ілюзій і будете розчаровані, але водночас ясно окреслиться ситуація, в якій опинилися. Поставтеся до цього оптимістично і дійте.

ЛЕВ. Якщо останнім часом у вас виникли незрозумілі труднощі, пов'язані з вищою освітою, видавничою справою або співпрацею з іноземними партнерами, то на початку цього тижня ви зможете зрозуміти їх причину. Тільки дійте делікатно, намагайтеся пам'ятати про інтереси інших людей і йти на компроміс. Несподівано розв'яжете проблему інвестицій у свій бізнес або підприємство, на якому працюєте, тільки будете до цього не готові.

ДІВА. Для вас актуальне розв'язання проблеми сплати податків або боргів, втім, успіху досягнете завдяки терпінню і поблажливості. Скористайтеся цим періодом, щоб підвищити свою кваліфікацію або розширити громадські і ділові зв'язки. Проблеми, що виникли у вашому інтимному житті, потребуватимуть термінового розв'язання, відкладати їх не можна, це тільки погіршить ситуацію, що склалася.

ТЕРЕЗИ. Розв'язувати свої домашні або службові проблеми найкраще нетрадиційно, а якщо питання серйозні — скористайтеся консультацією фахівця. У декого з вас, ймовірно, буде несподівана можливість поїхати в тривале службове відрядження або на заробітки за кордон. Зможете отримати несподівану фінансову допомогу.

СКОРПІОН. Постане питання про ваш вплив на співробітників, хтось може вам висловити своє невдоволення, будьте дипломатичні. Прислухайтеся до того, що вам скажуть. Використайте цей тиждень для службового відрядження, що давно заплановане, або зосередьтеся на тому, щоб отримати потрібну консультацію з актуальних питань. Не поспішайте приймати остаточне рішення, не отримавши рекомендацій.

СТРІЛЕЦЬ. Якщо ваш чоловік (дружина) на цьому тижні вирішить зайнятися серйозними домашніми справами, то, найімовірніше, зіткнеться з труднощами і поломками. Впоратися з цим доведеться вам — є шанс усе відремонтувати. І не залишайте надовго його (її) зі своїми батьками — між ними може виникнути конфлікт.

КОЗЕРІГ. Змініть звичний спосіб життя — і ви уникнете смутку. Співпраця з новими людьми несподівано розширить ваш кругозір, завдяки чому відбудуться цікаві зустрічі і знайомства. Можете використати цей тиждень для навчання і отримання навичок для роботи на комп'ютері або з іншим сучасним обладнанням.

ВОДОЛІЙ. Цього тижня будете здатні спустити на задоволення всю готівку, тому не носіть з собою великих сум. Якщо ви закохані, то, можливо, варто здивувати кохану людину, зробити їй незвичайний і дорогий подарунок. Можливі також непередбачені витрати, пов'язані з дітьми. Якщо ви протягом тривалого часу намагалися що-небудь освоїти або знайти потрібну інформацію, тепер отримаєте довгоочікуваний результат.

РИБИ. Ваші несподівані дії будуть незрозумілі вашим батькам, що може призвести до сварки. Не треба їм нічого доводити і пояснювати, це тільки ускладнить ситуацію. Почуття гумору і любов до них — ось що може допомогти вам уникнути конфлікту.

ДОШКА ПОШАНИ «КУРЕНЯ»

Украдені регіони

Володимир Жириновський, лідер ЛДПР:

Мал. Михайла САЧКА.

— Донецькі - хоч наші хлопці. Навіть якщо вони крали, то вони хоча б за Росію...

Від чергового:

До відома усіх злодіїв СНД: хочеш красти — люби Росію!

Натхненна брехня

Сергій Черненко, журналіст інтернет-видання «Телекритика»:

— Лише професійна необхідність або емоційна потреба час від часу надихатися ненавистю до брехливої влади може змушувати нормальну людину час від часу переглядати зразки творчості Джангірова і Корчинського (ведучі програми «Проте» на 1+1. — **Черг**.).

Мал. Василя ФЛЬОРКА.

Від чергового:

Тут нормальну людину цікавість розбирає. Невже того, чим щомісяця надихаються Джангіров та Корчинський, не вистачає, щоб уже сьогодні прикупити собі «Оскара» за найкращу брехню про Те або про Ю?..

Кишенькове зростання

Вільям Міллер, колишній посол України в США:

— Економічні показники в економіці України вводять в оману. Це зростання не зачіпає більшості людей. Олігархи — ось хто відчуває на собі цей ріст, а не ферми, села, не вчителі у школах чи лікарі.

Мал. Олександра МОНАСТИРСЬКОГО.

Від чергового:

Даруйте, але ви все наплутали! Наші олігархи відчувають не ріст — гроші у своїх кишенях. А от селяни, вчителі, лікарі відчувають справжнє зростання — дірок у них...

Слухайся тата і слухай пташку

Мал. Олександра МОНАСТИРСЬКОГО.

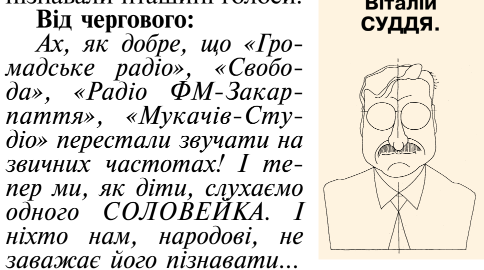
Володимир Мелещик, заступник глави Дніпропетровської облдержадміністрації:

— Ми хочемо, щоб народ чув спів птахів, а наші діти, гуляючи в парках, пізнавали пташині голоси.

Від чергового:

Ах, як добре, що «Громадське радіо», «Свобода», «Радіо ФМ-Закарпаття», «Мукачів-Студіо» перестали звучати на звичних частотах! І тепер ми, як діти, слухаємо одного СОЛОВЕЙКА. І ніхто нам, народові, не заважає його пізнавати...

Чергував по «Куреню» Віталій СУДДЯ.

НАРОДНИЙ КАЛЕНДАР

Що марець не випече, то цвітень висіче

22 березня — Сорок святих, або Сорок мучеників. За повір'ям, з цього дня розпочинається справжня весна. Матері випікають з тіста по сорок «жайворонків» чи «голубів» і віддають дітям, щоб вони, ходячи вулицями, закликали птахів з вирію. Якщо цього дня тепло, то сорок днів утримається гожа днина, а холодно — бути сорока морозам.

Прикмети березня

■ У березні посилення вітру віщує потепління й рясні опади: вітер — вночі — вода в день.

■ Якщо береза опушиться раніше за клен — літо буде сухе, а пізніше — дощове.

■ Розпускається березовий лист — сій овес, лист повний — сій повно; береза вгорі раніше розпустилася — сій хліб рано, якщо внизу — сій пізніше.

■ Цвіте ліщина — час виставляти вулики на пасіку.

■ Рання весна — ознака того, що влітку буде багато негожих днів.

Голос України

Редактор номера Віталій СУДДЯ.

Редколегія: Леонід БРОВЧЕНКО, Анатолій ГОРЛОВ, Сергій ДЕМСЬКИЙ, Віталій ЖЕЖЕРА, Іван ІЛЛЯШ, Світлана ПИСАРЕНКО, Віталій СУДДЯ.

Головний редактор Анатолій ГОРЛОВ.

- За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.
- Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
- За точність викладених фактів відповідальність несе автор.
- Рукописів не повертаємо.
- Листування з читачами — тільки на сторінках газети.
- При використанні наших публікацій посилання на «Голос України» обов'язкове.

(р) Платні матеріали.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання—КВ № 1 від 26.05.1994 р.

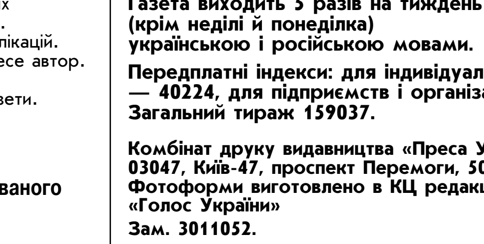
Ціна договірна

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами.

Передплатні індекси: для індивідуальних передплатників — 40224, для підприємств і організацій — 60955.
Загальний тираж 159037.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 03047, Київ-47, проспект Перемоги, 50. Фотоформи виготовлено в КЦ редакції газети «Голос України»

Зам. 3011052. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Адреса редакції: 03047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.
ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 454-84-92; телефакс — 234-72-54; відділ реклами — 449-72-53, 454-81-34, 454-81-44; телефакс — 449-85-62.
E-mail: mail@golos.com.ua — загальний
reklama@golos.com.ua — відділ реклами
let@golos.com.ua — відділ листів
foto@golos.com.ua — відділ ілюстрацій
Internet: http://uamedia.visti.net/golos

Передплата на газету «Голос України» (on-line) за адресою: www.dnepropochta.dp.ua; www.presa.ua

При підготовці матеріалів використовується інформаційно-пошукова система Верховної Ради України «Законодавство»